

Broedvogels van de Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen in 2023

Bas Hissel

Sovon-rapport 2023/52

Broedvogels van de Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen in 2023

Bas Hissel

Sovon-rapport 2023/52
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Staatsbosbeheer

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2023

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten.

Wijze van citeren: Hissel B. 2023. Broedvogels van de Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen in 2023. Sovon-rapport 2023/52. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Auteur: Bas Hissel

Illustratie omslag en andere foto's: Bas Hissel, Mark Gal (Nachtzwaluw)

Opmaak: Bas Hissel

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Inhoud

Samenvatting.....	1
1. Inleiding.....	2
2. Beschrijving van het gebied.....	3
3. Werkwijze	8
3.1. Methode & veldwerk.....	10
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	12
3.3. Weers- en andere omstandigheden.....	12
3.4. Afwijkingen/foutendiscussie.....	13
4. Resultaten.....	14
4.1. Aantallen en dichtheden	14
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen	14
4.3. Soortbeschrijvingen	15
4.4. Zoogdieren	19
5. Evaluatie	38
6. Literatuur	41
Bijlage. Soortkaarten – Broedvogels en Zoogdieren 2023	43

Samenvatting

In het voorjaar van 2023 is in opdracht van Natuurmonumenten een reeks gebieden rondom Weert gekarteerd op broedvogels. De terreinen zijn daarbij samengevoegd in de drie deelgebieden Weerter- en Budelerbergen (102 ha), Loozerheide (68 ha) en Weerter Kempen (1362 ha). De gebieden zijn gelegen op de grens tussen Noord-Brabant en Limburg, tussen de plaatsen Budel-Dorplein, Weert en Stramproy.

Gedurende het broedseizoen zijn vijf integrale bezoeken gebracht aan de onderzoeksgebieden, die ruim voor zonsopgang begonnen. Daarnaast zijn de gebieden 's nachts bezocht ten behoeve van nachtactieve soorten. In totaal is 198 uur en 30 minuten aan veldwerk gespendeerd, wat neerkomt op een gemiddelde onderzoekintensiteit van 7,8 min/ha.

Bij de karteringen rondom Weert is gewerkt met de soortenlijst van BMP-A minus tien soorten, namelijk: Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Goudhaan, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Roodborst en Vink. Op eigen initiatief is Goudhaan wel geteld in alle drie de deelgebieden en Fitis in Loozerheide en Weerter Kempen.

Tijdens de inventarisatie werden van 103 soorten territoria vastgesteld. Hiervan zijn er twee opgenomen als 'bedreigd' op de Rode Lijst, 12 als 'kwetsbaar' en 13 als 'gevoelig'. De meest algemene soorten waren Grauwe Gans, Houtduif, Fitis, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Boomkruiper en Boompieper.

In grote lijnen is geconstateerd dat watervogels het goed doen. Recent vestigden zich Grauwe en Grote Canadese Gans, Zomertaling, Slobeend, Krakeend en Wintertaling. De ganzen laten daarbij een stormachtige toename zien en bij de eenden gaat het waarschijnlijk om vestigingen als gevolg van het bovengemiddeld natte voorjaar.

Onder de boerenlandvogels zijn Grutto en Scholekster recentelijk verdwenen, Wulp blijft stabiel en soorten als Patrijs, Kwartel, Kievit, Veldleeuwrik, Graspieper en Gele Kwikstaart nemen toe. In sommige gevallen blijft het gissen naar een oorzaak, al is evident dat de Gele Kwikstaart profiteert van de broedgelegenheid en het aanbod van insecten tussen het koolzaad en dat Patrijs, Veldleeuwrik en Graspieper baad hebben bij ontwikkeling van kruidenrijke graslandpercelen.

In de bossen voltrekken aantalsontwikkelingen die mogelijk te wijten zijn aan het ouder worden van de bestaande bossen en de degradatie van een deel van de naaldbossen. Op een enkele uitzondering na nemen vrijwel alle holenbroeders in aantal toe als gevolg van de toename aan zacht, dood stand hout met natuurlijke nestholtes. Opvallend is daarbij de vestiging van Middelste Bonte Specht en de toename van zowel Grauwe als Bonte Vliegenvanger. Deze laatste soort lijkt recentelijk naast oude loofbossen de overstap gemaakt te hebben naar gemengde bossen. Door selectieve kap, maar vooral ook door de effecten van droogte, ziekte en de letterzetter, verdwijnen plaatselijk naaldbomen. Zwarte Mees, Matkop en Goudhaan ervaren hiervan nadelige gevolgen en nemen in aantal af. De Nachtzwaluw lijkt juist te profiteren van de open plekken die hierdoor ontstaan en de aantallen nemen verder toe.

Roofvogels vertonen wisselende ontwikkelingen in de Weerter- en Budelerbergen en Weerter Kempen, met zowel toenames als afnames onder Havik en Buizerd. Uilen zijn in alle deelgebieden aangetroffen en zelfs de kwetsbare Ransuil kent een stabiele situatie en beleeft een succesvol broedseizoen. Spectaculair was de vestiging van een paar Oehoes in de Laurabossen, wat resulteerde in het eerste gedocumenteerde broedgeval in het Weerterland. Helaas overleed het enige jong aan vogelgriep.

Buiten de bosgebieden liggen akkers, natte graslanden en begraasde kruidenrijke graslanden. Zowel de kruidenvegetatie als de struwelen zijn volop in ontwikkeling. Dit komt tot uiting in toenames onder veel struweelvogels, maar ook in de vestiging en toename van Grauwe Klauwier en Graszanger.

Uit de kartering is gebleken dat de avifauna van de onderzochte gebieden rondom Weert een goede weerspiegeling is van de verschillende landschapstypen die er terug te vinden zijn. Met vastgestelde territoria voor 27 Rode Lijst-soorten, blijken de Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen voor vogels van belang.

1. Inleiding

In het voorjaar van 2023 zijn de deelgebieden Weerter- en Budelerbergen (102 ha), Loozerheide (68 ha) en Weerter Kempen (1362 ha) in opdracht van Natuurmonumenten gekarteerd op broedvogels. Deze kartering levert inzicht in de lokale avifauna door informatie te verzamelen over de aanwezigheid, verspreiding en aantallen van broedvogels. Het doel van de inventarisatie is tweeledig en dient 1) ter verantwoording voor het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie, en 2) ten behoeve van de interne kwaliteitsbeoordelingen en beheerevaluaties van Natuurmonumenten.

In dit rapport worden de resultaten van de vlakdekkende kartering beschreven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de ligging van het onderzoeksgebied en de verschillende landschapstypen die er terug te vinden zijn. Hoofdstuk 3 beschrijft de gebruikte methodiek voor het inventarisatiewerk en de verwerking van de geregistreerde waarnemingen. Ook is een beschrijving van de weersomstandigheden opgenomen. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten beschreven en nader toegelicht, waarbij vergelijkingen met eerdere karteringen zijn gemaakt en beschrijvingen zijn opgenomen van enkele kenmerkende soorten. In hoofdstuk 5 worden de bevindingen geëvalueerd en enkele gebiedsgerichte aanbevelingen gedaan met het oog op beheer.

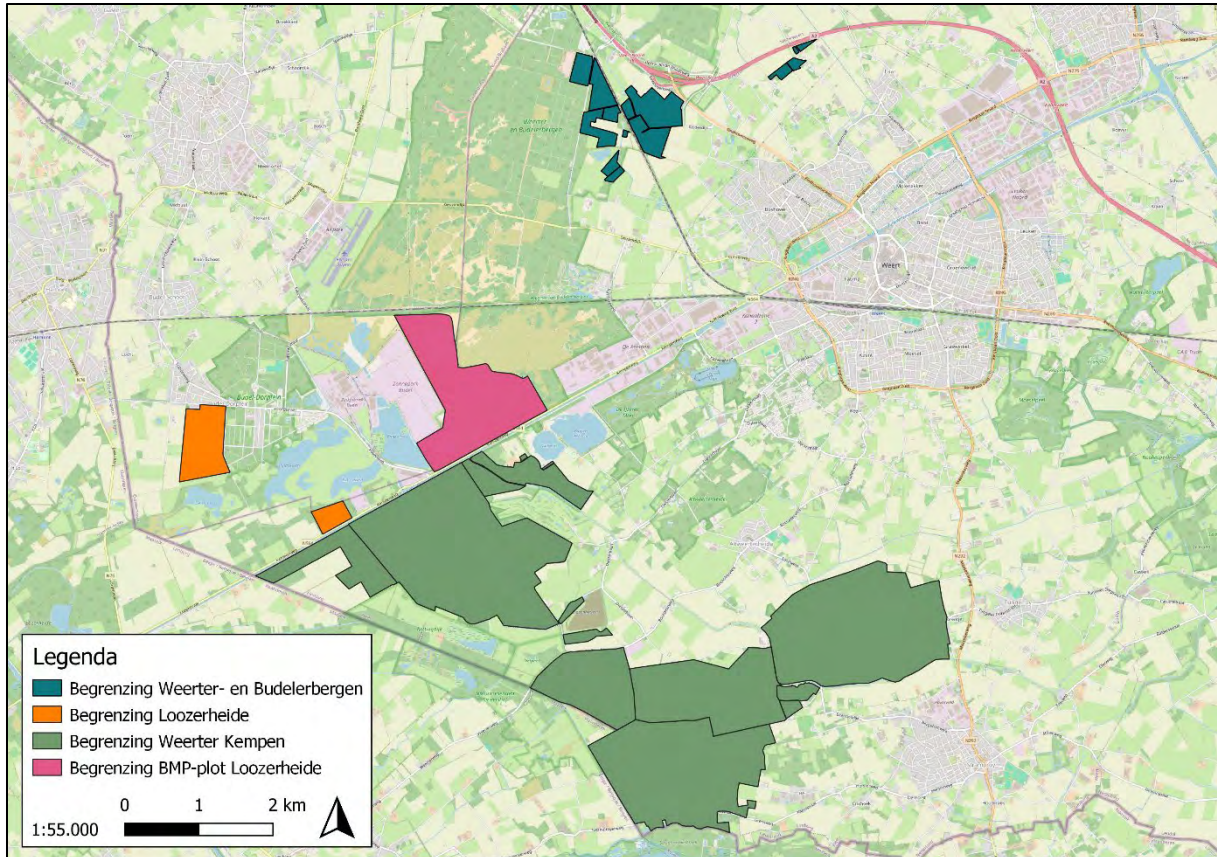
De verspreidingskaarten per broedvogelsoort zijn bijgevoegd in de bijlagen, waarbij de soorten worden gepresenteerd volgens de systematiek van het *International Ornithological Committee* (IOC). Hier zijn eveneens de verspreidingskaarten van geregistreerde zoogdieren terug te vinden.

De inventarisatiewerkzaamheden in het veld werden uitgevoerd door Bas Hissel namens Sovon Vogelonderzoek Nederland. De projectleiding was eveneens in handen van Bas Hissel en Jacintha van Dijk trad op als projectbegeleider. Sovon-collega Willem van Manen wordt bedankt voor zijn bijdrage aan de totstandkoming van dit rapport. Bas Hissel verzorgde eveneens de lay-out van de rapportage. Rick Reijerse was de contactpersoon bij Natuurmonumenten en was verantwoordelijk voor de projectbegeleiding. Zowel Rick als zijn collega Rob Geraeds voorzagen het concept van commentaar.

2. Beschrijving van het gebied

In het voorjaar van 2023 is in opdracht van Natuurmonumenten een reeks gebieden rondom Weert gekarteerd op broedvogels. De verschillende terreinen die door hen beheerd worden zijn samengevoegd in de drie deelgebieden Weeter- en Budelerbergen (102 ha), Loozerheide (68 ha) en Weeter Kempen (1362 ha). De gebieden zijn gelegen op de grens tussen de provincies Noord-Brabant en Limburg, tussen de plaatsen Budel-Dorplein, Weert en Stramproy. Aan de westzijde lopen de gebieden tot aan de grens met België (Figuur 1).

Figuur 1. Overzicht van de gekarteerde terreinen van de Weeter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weeter Kempen met BMP-plot Loozerheide.

Weeter- en Budelerbergen

Dit deelgebied is vernoemd naar het gelijknamige Natura 2000-gebied. Centraal in dit 3164 hectare grote natuurgebied ligt een oppervlak van 1139 hectare dat valt onder de vogelrichtlijn. Het deelgebied Weeter- en Budelerbergen beslaat de noordoostelijke uitloper tegen spoorlijn Weert-Eindhoven, wat betekend dat ook hier gewerkt wordt aan instandhoudingsdoelstellingen voor Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit.

De terreinen ten westen van het spoor kennen een landschap dat kenmerkend is voor de Weeter- en Budelerbergen, namelijk droog naaldbos op zandige bodem. Grove den domineert, lokaal staat er wat fijnspar en de ondergroei is niet sterk ontwikkeld. Het is goed te zien dat er gewerkt wordt aan een meer gemengd en soortenrijker bos, want recent heeft er op plaatsen selectieve kap en aanplanting plaatsgevonden. Richting het spoor wordt het landschap opener en liggen enkele kruidenrijke graslandpercelen en akkers. Doordat het terrein hier wat lager ligt, zijn de condities wat natter en liggen hier ook enkele kleine poelen omringd met ruigtevegetatie. De twee meest zuidelijke percelen zijn te typeren als vochtig grasland.

Aan de oostzijde van het spoor ligt een kleinschalig landschap dat bekendstaat als de Schaapsdijk. Met struweel omlijst kruidenrijk grasland wordt afgewisseld met natte loofbossen en sterk verruigde bosschages. Ook hier hebben recent dunningen plaatsgevonden. Tegen de Eindhovenseweg liggen een aantal sterk van elkaar verschillende bospercelen. In het Bakewells Peelke ligt een bijzondere spiraalvormige waterpartij. In de natte zones groeien berk en wilg, maar al na enkele meters domineert

eik en is de bodem dichtgegroeid met braam. In noordelijke richting ligt een sterk verruigd berkenbos op een duidelijke rabatstructuur. Ook dit bos is slecht begaanbaar door het dichte pakket braamstruiken. In het volgende perceel komt de rabatstructuur terug, al staan er hier grotendeels halfwas zomereiken en sparren op. In het vroege voorjaar stond er nog water in de greppels, maar deze droogde snel op. Op een kilometer afstand liggen enkele snippers rondom het Vlasven. Deze terreinen zijn recent door Natuurmonumenten verworven. Het landschap laat zich lastig typeren doordat de gevolgen van vermeting omvangrijke vormen aannemen. Wat van origine waarschijnlijk een jong aangeplant loofbos zal zijn, is volledig dichtgegroeid met ruigtevegetatie en een dicht pakket van metershoge braam.

Figuur 2. Begrenzing Weeter- en Budelerbergen met toponiemen.

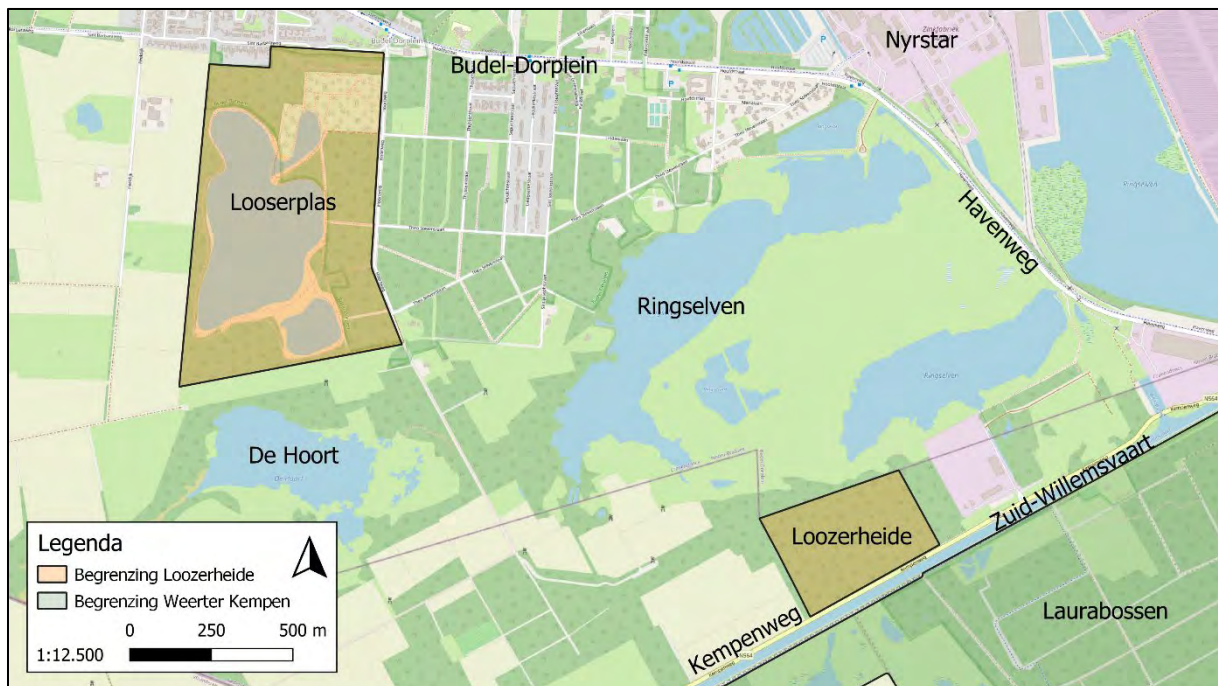

Loozerheide

Het deelgebied Loozerheide bestaat uit twee terreinen (Figuur 3). Het grootste oppervlak omvat de Loozerplas, dat sinds 2018 onder beheer staat bij Natuurmonumenten. Het terrein is eigendom van Nyrstar, de lokale zinkfabriek die een sterke stempel drukt op het landschap rondom het dorp Budel-Dorplein. De Loozerplas is ontstaan door het winnen van zand voor de afdekking van jarosietbekkens op het fabrieksterrein. Hierdoor ligt er nu een flinke waterpartij met een zandige bodem en weinig begroeiing. Opvallend zijn de helder blauwe kleur van het water, de overwegend kale, zandige oevers en het ontbreken van karakteristieke water- en oeverplanten. Op ondiepe stukken die later in het voorjaar droog vallen groeit volop zonnedauw. Rondom de plas loopt een wandelpad dat grotendeels wordt omsloten door naaldbos. Grove den voert de boventoon en daarnaast staan er grote douglassparren. In het zuidwestelijke deel ligt droge heide, al is het goed zoeken naar kraaiheide in het sterk vergraste terrein. Enkele galloways verzorgen de begrazing. In het noordelijke gedeelte is een losloopterrein voor honden gerealiseerd, waar veelvuldig gebruik van gemaakt wordt. Van de vele tientallen honden die uitgelaten werden buiten het hekwerk, was er niet één aangelijnd en op warme dagen werd veelvuldig in het water gespeeld.

Ten zuiden van de Ringselven, tegen de Kempenweg en de Zuid-Willemsvaart ligt een vlak dat onderdeel uitmaakt van de Loozerheide. Het terrein ligt tegen de provinciegrens, op Limburgs grondgebied en laat zich het beste typeren als een verdroogd hoogveenmoeras met hoge graspollen en diepe geulen. Het hoogteverschil van soms wel 50 centimeter maakte het terrein lastig te doorkruisen en resulteerde in de nodige valpartijen. Verspreid door het open landschap staan vliegdenen en schieten jonge berken omhoog. Op het hogergelegen westelijke deel staat een grove dennenbos.

Ten oosten van dit terrein ligt het BMP-plot 'Loozerheide' dat in 2023 werd geïnventariseerd door vrijwillige vogelteller Wil Beeren. Het gebied maakt onderdeel uit van de planeenheid, maar is niet opgenomen in deze rapportage.

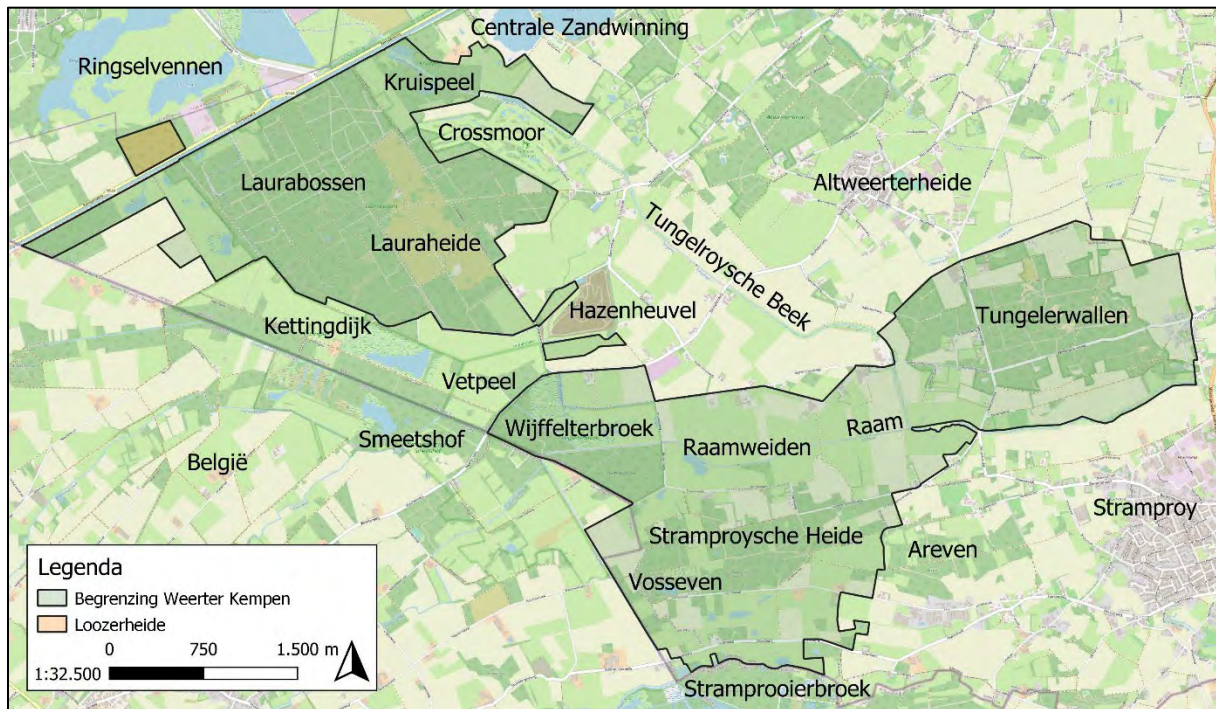

Figuur 3. Begrenzing Loozerheide met toponiemen.

Weerter Kempen

Het deelgebied Weerter Kempen is het meest omvangrijk en meest divers. Deze vergeten uithoek op de grens van Nederland en België is een lappendeken van aaneengesloten droge en natte natuur. Van droge naaldbossen met heide tot natte graslanden en doordrenkte moerasbossen. Er zijn grofweg een vijftal gebieden te onderscheiden, namelijk de Laurabossen, Kruispeel, Tungelerwallen, Stramproysche Heide en het Wijffelterbroek met de Raamweiden (Figuur 4). Al deze gebieden maken onderdeel uit van het Grenspark Kempen-Broek.

Figuur 4. Begrenzing Weerter Kempen met toponiemen.

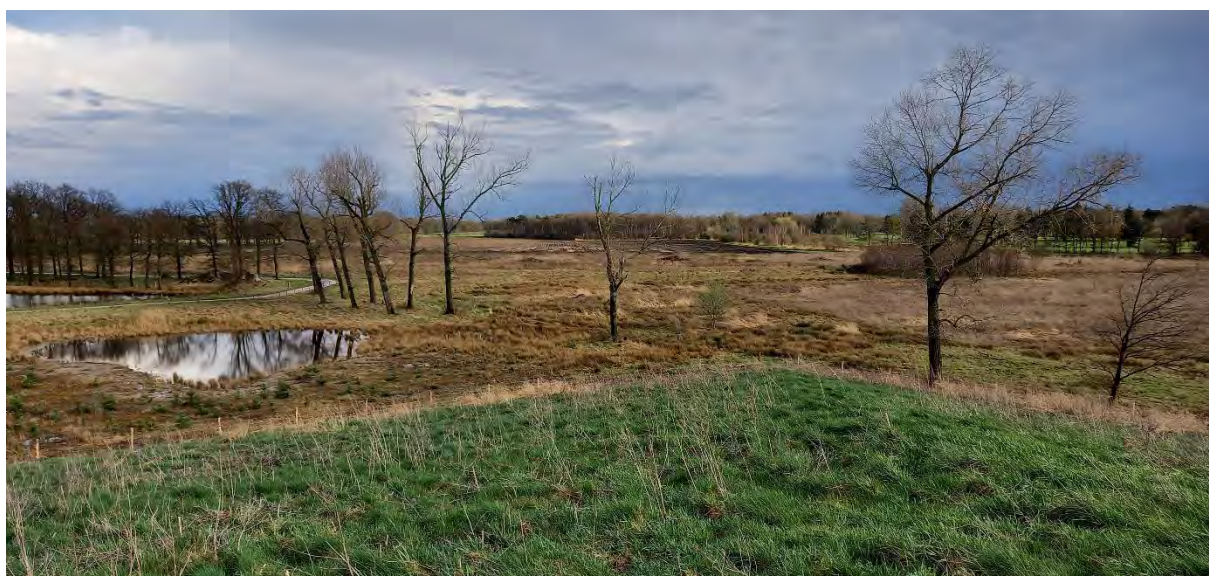
De Laurabossen danken hun naam aan de gelijknamige Lauramijn. Oorspronkelijk lag op deze locatie een uitgestrekt heide- en stuifzandgebied dat vanaf 1900 met naalddhout werd aangeplant ten gunste van de mijnbouw. In 1962 werden de laatste percelen beplant en niet veel later sloot de mijn. De Laurabossen werden in 1967 eigendom van Gemeente Weert en vanaf 1997 vallen ze onder het toezien van Natuurmonumenten.

In de naaldbossen domineert grove den, maar is daarnaast Corsicaanse den, douglasspar en lariks terug te vinden. Natuurmonumenten werkt al jaren aan een meer afwisselend bos en op verschillende locaties groeien inmiddels gemengde bospercelen met een klein aandeel loofhout in de vorm van eik en lijsterbes. Het doel is hier op termijn gevarieerd eiken-berkenbos te realiseren. Bovendien wordt er gewerkt aan meer structuur in het bos door het creëren van open plekken. Centraal in het gebied ligt de Lauraheide, een langwerpig, open heideveld met struikheide, bochtige smele en pijpenstrootje, her en der een vliegden en enkele grote eiken. Dit terrein is jaren gebruikt als militair oefenterrein, deels als handgranaatbaan en deels als bivak- en oefenterrein. De heide werd hiervoor open gehouden en er werd een netwerk van sloten gegraven voor de ontwatering. Tegenwoordig worden er niet veel oefeningen meer georganiseerd en is de heide sterk vergrasd. Een handvol Schotse hooglanders en konikpaarden zorgen jaar rond voor enige begrazing en de heide wordt jaarlijks aanvullend begrast door schapen. Desondanks lukt het slechts beperkt om de groei van pijpenstrootje binnen de perken te houden.

Aan de westzijde van de Laurabossen ligt een groot open graslandgebied met enkele kleine vennen en wat struweelgroei. Hier graast een omvangrijke kudde taurossen, die vanuit dit perceel de oversteek kunnen maken richting de Kettingdijk. Aangrenzend liggen enkele akkers en een sterk verwilderd gemengd bosperceel in de meest westelijke punt van het gebied. In de meest zuidelijke uithoek liggen enkele kruidenrijke graslanden tegen de Hazenheuvel, de voormalige vuilstort aan de Hazenweg. Hier worden gemengde loofbossen ontwikkeld waarvoor recent een verscheidenheid aan bomen en struiken is aangeplant, waaronder zoete kers, fladderiep, zomer- en wintereik, gewone esdoorn, beuk, linde, hazelaar, sleedoorn en vuilboom.

Aan de oostzijde grenzen de Laurabossen aan de Kruispeel. Zoals de naam doet vermoeden kent dit gebied een nat karakter. De Kruispeel is van origine een uitgeveend peelven en ligt aan de bovenloop van de Tungelroyse Beek die op dit punt in verbinding staat met de Ringselvennen aan de Brabantse kant van de grens. Het gebied werd in de 19^e eeuw ontwaterd, maar als gevolg van de in 2006 door Natuurmonumenten geïnitieerde herstelwerkzaamheden is het waterpeil verhoogd en wordt water langer vastgehouden. Tegen de Zuid-Willemsvaart ligt het grootste ven en verspreid door het terrein liggen nog twee kleinere vennen; elk omlijst met een flinke rietkraag. Om de vennen heen liggen voornamelijk berken- en elzenbroekbossen, al komt gelokaliseerd ook wat naaldbos voor. Door de herstelwerkzaamheden kan zelfs weer gesproken worden van doorstroommoeras, waar op natte plekken weer wilde gagel groeit. In de oosthoek, tegen de plassen van de Centrale Zandwinning ligt een verruigd kruidenrijk grasland, een groot akkerland en een klein loofbos. Vanaf een uitkijkheuvel, die dienst doet als depot voor de verontreinigde grond van het recent gesaneerde, voormalige staalstraalbedrijf, is het open landschap goed te bewonderen.

Ten zuiden van de Bocholterweg ligt het Wijffelterbroek, een van oudsher ontoegankelijk moerasgebied in een laagte tussen het Kempens Plateau en het Eiland van Weert op de grens met België. In het begin van de vorige eeuw werd gestart met het ontwateren en ontginnen van het gebied ten behoeve van grootschalige landbouw. Om dit vlot te laten verlopen werd de Raam en een reeks andere afvoersloten gegraven en via deze waterwegen loopt nog altijd water uit het Wijffelterbroek, het nabijgelegen Smeethof en de Kettingdijk en Vetpeel. Meer dan honderd hectare werden omgezet in landbouwgrond en slechts enkele tientallen hectaren moerasbos zijn gespaard gebleven.

Natuurmonumenten is recent begonnen met omvangrijke werkzaamheden met als doel het oorspronkelijke doorstroommoeras en de natte condities te herstellen. Enkele jaren geleden werd al begonnen met het dempen van afvoerkanalen als de eerste zijtak van de Vetpeellossing in de Laurabossen, om zo meer water vast te houden in de Kettingdijk en de Vetpeel. Ook afgelopen jaar is de schop flink in de grond gegaan en is het verloop van de Raam en de daarop uitkomende Vetpeellossing gewijzigd, waardoor deze minder diep zijn geworden en een meer natuurlijke meander kennen. Via een sifonconstructie wordt daarnaast de uitstroom van water gereguleerd. Door industrie vervuild, nutriëntrijk landbouwwater uit België stroomt niet langer via de Raam door het gebied, maar wordt om het Wijffelterbroek heengeleid richting de Maas. Door het dempen van sloten wordt tevens gebiedseigen water, afkomstig uit kwel en regen niet direct afgevoerd, waardoor afvoerpieken op de Tungelroysche Beek worden verminderd en een hoger waterpeil ontstaat. Hierdoor blijft het water in het lager gelegen Wijffelterbroek staan, waardoor het doorstroommoeras weer haar oude vorm aanneemt en de regio de functie van klimaatbuffer krijgt. Op termijn is de hoop dat de oorspronkelijke moerasnatuur zich gaat herstellen en dat zich weer moerasbossen gaan ontwikkelen. In de open delen van het terrein zal hopelijk weer veenvorming optreden, wat verder gaat bijdragen aan de sponswerking.

Gedurende het voorjaar waren de werkzaamheden nog in volle gang, maar het was al goed te merken dat het gebied flink aan het vernatten is en dat de werkzaamheden er al voor zorgen dat water langer vastgehouden wordt. De bovengemiddelde hoeveelheid regen zorgde ervoor dat het bos het hele broedseizoen onderwater stond. De inspanningen van een familie bevers droeg daar zeker aan bij en op veel plekken waren wandelpaden niet begaanbaar en stroomde het water centimeters hoog, letterlijk door het bos. Daarnaast had een flink aantal wilde zwijnen met jongen hun intrek genomen in het bos. Dit maakte het Wijffelterbroek erg slecht begaanbaar en met regelmaat niet verantwoord om te doorkruisen. Veel inventarisatiewerk werd dan ook noodgedwongen vanaf de weinige wandelpaden gedaan. Ook het “Wisseblök” en het “Kwoj Gaat”, de open terreinen aan de noordkant waren erg nat, maar hier kon met hoge laarzen en de nodige springkunsten nog doorheen gelopen worden.

Ten noorden van de Stramproysche Heide strekken de Raamweiden zich in oostelijke richting in naar de Tungelerwallen. Ten noorden van de Raam liggen met name grote raaigraslanden en enkele bebouwde akkers met de bijbehorende boerderijen. De terreinen ten zuiden van de raam worden extensiever beheerd en laten zich typeren als kruidenrijk grasland met daarin bosschages, natte moerasgebieden, struweelhagen en ruigtevegetatie. Grote delen worden begraasd door runderen en/of konikpaarden.

Zuidelijk ligt de Stramproysche Heide. De naam heide is hier wat misleidend, want er is nog maar weinig heide te vinden. Van origine lag hier een uitgestrekt heidelandschap, met droge heide en stuifzand op de hoge delen van het terrein en natte heide en moeras op de lager gelegen delen. Ook dit gebied werd ontgonnen ten behoeve van landbouw en bosbouw, waardoor er nog altijd akkers te vinden zijn en er centraal een oud productiebos ligt waarin grove den de boventoon voert. Dat er al jaren gewerkt wordt aan een meer diverse houtsamenstelling is evident, want naast dennenbos is gemengd bos en liggen er eikenbossen. Tussen de bossen liggen nog enkele heideveldjes waar lokaal kruipbrem op staat.

In het open landschap liggen grote kruidenrijke graslanden waar hooglanders en taurossen rondlopen. De lager gelegen delen zijn nog altijd erg nat met poelen omringd door biezenvetatie en nat grasland.

In de oostelijke hoek van de Weerter Kempen liggen de Tungelerwallen. De naam refereert naar het reliëf in het landschap dat is ontstaan door stuifzand. Van origine is het een stuifzand- en heidegebied waar veel zand aan de oppervlakte kwam en waar de invloed van wind de vrije loop liet. De zandige bodem werd beplant met grove den, waardoor er tegenwoordig een naaldbos staat. Verspreid door het gebied liggen enkele kleine heidevelden en stuifzandvlaktes als knipoog naar het verleden. In de overgangszones groeien allerlei mossen en korstmossen zoals peermos, ruig haarmos, kronkelsteeltje en IJslands mos.

Ook in deze bossen werkt Natuurmonumenten aan meer diversiteit en een hoger aandeel loofhout. Met name aan de randzones staan inmiddels goed ontwikkelde eiken- en andersoortige loofbossen.

De gehele Tungelerwallen worden ingesloten door open gebieden. Aan de westkant zijn dat kruidenrijke graslanden die aansluiten op de Raamweiden en aan de noord-, oost- en zuidkant zijn dat voornamelijk akkers. De overgang van bos naar agrarisch gebied is doorgaans scherp begrenst en hard, terwijl deze in de richting van de kruidenrijke graslanden wat gelijkmatiger is.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de basiskarteringmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (BMP) (Vergeer *et al.* 2023). Deze methode behelst het meermaals systematisch aflopen van het onderzoeksgebied in het voorjaar waarbij alle terreindelen worden bestreken en waarbij een selectie van relevante soorten in kaart wordt gebracht.

In de Weerter onderzoeksgebieden zijn alle broedvogelsoorten geteld, minus tien algemene broedvogelsoorten. Dit zijn: Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Goudhaan, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Roodborst en Vink. Op eigen initiatief werden de Fitis en Goudhaan toch gekarteerd, gezien het inventariseren van deze relevante soorten slechts een minimale extra inspanning vraagt.

De basiskarteringmethode is gericht op het registreren van territorium-indicerende waarnemingen zoals zang, balts en alarmroepen, waarbij aandacht uitgaat naar uitsluitende waarnemingen. Dit zijn waarnemingen van twee tegelijkertijd zingende of baltende soortgenoten. In het geval van zeldzame soorten en soorten met grote, overlappende territoria wordt geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om de kans te verkleinen dat niet-broedvogels worden meegeteld en moeilijk te karteren soorten worden over- of onderteld. Bij roofvogels zijn nesten gezocht wanneer de terreingesteldheid dit toeliet.

Aan de onderzoeksgebieden zijn vijf integrale bezoeken gebracht in de periode maart-juli (Tabel 1) die doorgaans een uur voor zonsopgang aanvingen en doorliepen tot rond het middaguur. Daarnaast zijn alle gebieden eenmaal 's nachts bezocht ten behoeve van nachttactieve soorten, zoals rallen, hoenders, uilen en Nachtzwaluw. Deze laatste soort werd eveneens, net als in recente jaren, door vrijwillige vogeltellers Lei Dassen, Jan Weerens en Johan Leurs geteld. De resultaten uit deze soortgerichte telling zijn gecombineerd met de gegevens uit de kartering om tot het eindresultaat te komen dat is opgenomen in dit rapport.

De deelgebieden Weerter- en Budelerbergen en Loozerheide werden samen op één dag onderzocht en voor de omvangrijke Weerter Kempen waren per ronde vier, dan wel vijf dagen nodig om alle gebieden te bezoeken. De verdeling van de terreindelen en de volgorde waarin deze werden bezocht zijn daarbij afgestemd op het moment van het jaar en de aanwezigheid en piekactiviteit van relevante broedvogelsoorten.

In totaal is 198 uur en 30 minuten aan veldwerk gespendeerd, wat neerkomt op een gemiddelde onderzoekintensiteit van 7,8 min/ha. Dit is een passende onderzoekintensiteit, gezien het overgrote deel van het onderzoeksgebied aaneengesloten bossen betreft met een goed, fijnmazig padennetwerk en een ander groot aandeel bestaat uit het aanliggende open landschap met heide en kruiden- en faunarijke graslanden en akkers. Het veldwerk in de Weerter- en Budelerbergen kostte met 14,5 min/ha relatief de meeste inspanning, wat te wijten is aan het wat meer versnipperde karakter.

De telgebieden lagen doorgaans dicht bij de openbare weg en waren goed bereikbaar. Op plekken waar de terreingesteldheid het toeliet werd gefietst tijdens het veldwerk en om een volledige dekking te waarborgen werden aanvullend stukken gelopen. Het Limburgse deel van de Loozerheide was minder gemakkelijk begaanbaar, gezien er geen paden liggen en de verdroogde hoogveenbodem en sterk hoogteverschil kent tussen de hoge graspollen en modderige laagtes. De Kruispeel en het Wijffelterbroek stonden gedurende het natte voorjaar grotendeels onder water, wat het doorkruisen bemoeilijkte. Waar mogelijk werden hoger gelegen dijken gebruikt om door het terrein te bewegen, maar enkele delen moesten noodgedwongen op een wat langere afstand afgeluisterd worden.

Tabel 1. Overzicht bezoekdata en -tijden van de broedvogelkartering in de Weerter onderzoeksgebieden in 2023.

Weerter- en Budelerbergen						
Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur
04-03	1	100%	Ochtend	10:00	14:00	4:00
28-03	2	100%	Zonop	06:55	12:15	5:20
02-05	3	100%	Zonop	05:25	11:15	5:50
05-06	4	100%	Ochtend	08:30	12:35	4:05
29-06	5	100%	Nacht	03:00	04:30	1:30
29-06	6	100%	Zonop	04:30	08:20	3:50
					Totaal:	24u 35m
Loozerheide						
Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur
04-03	1	100%	Zonop	07:25	09:40	2:15
28-03	2	100%	Dag	12:30	13:45	1:15
02-05	3	100%	Dag	11:20	13:00	1:40
05-06	4	100%	Zonop	04:50	08:10	3:20
29-06	5	100%	Nacht	01:45	02:45	1:00
29-06	6	100%	Ochtend	08:45	09:45	1:00
					Totaal:	10u 30m
Weerter Kempen						
Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur
01-03	1	25%	Zonop	07:15	14:00	6:45
03-03	1	25%	Zonop	07:15	13:00	5:45
06-03	1	25%	Zonop	07:20	14:30	7:10
07-03	1	25%	Zonop	06:45	11:45	5:00
23-03	2	25%	Zonop	06:30	13:15	6:45
24-03	2	25%	Zonop	06:15	15:00	8:45
30-03	2	25%	Zonop	06:45	14:45	8:00
02-04	2	25%	Zonop	06:45	15:00	8:15
27-04	3	20%	Zonop	05:30	14:00	8:30
29-04	3	20%	Zonop	05:30	12:30	7:00
03-05	3	20%	Zonop	05:25	11:55	6:30
09-05	3	20%	Zonop	05:15	13:15	8:00
10-05	3	20%	Zonop	05:15	13:30	8:15
28-05	6	50%	Nacht	23:00	05:00	6:00
29-05	4	20%	Zonop	05:00	11:00	6:00
03-06	4	20%	Zonop	04:50	11:05	6:15
06-06	4	20%	Zonop	04:40	11:10	6:30
07-06	4	20%	Zonop	05:00	12:20	7:20
08-06	6	50%	Nacht	22:25	05:00	6:35
09-06	4	20%	Zonop	05:00	09:10	4:10
27-06	5	25%	Zonop	04:45	12:00	7:15
28-06	5	25%	Zonop	04:50	11:30	6:40
30-06	5	25%	Zonop	04:55	11:10	6:15
04-07	5	25%	Zonop	04:45	10:30	5:45
					Totaal:	163u 25m

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

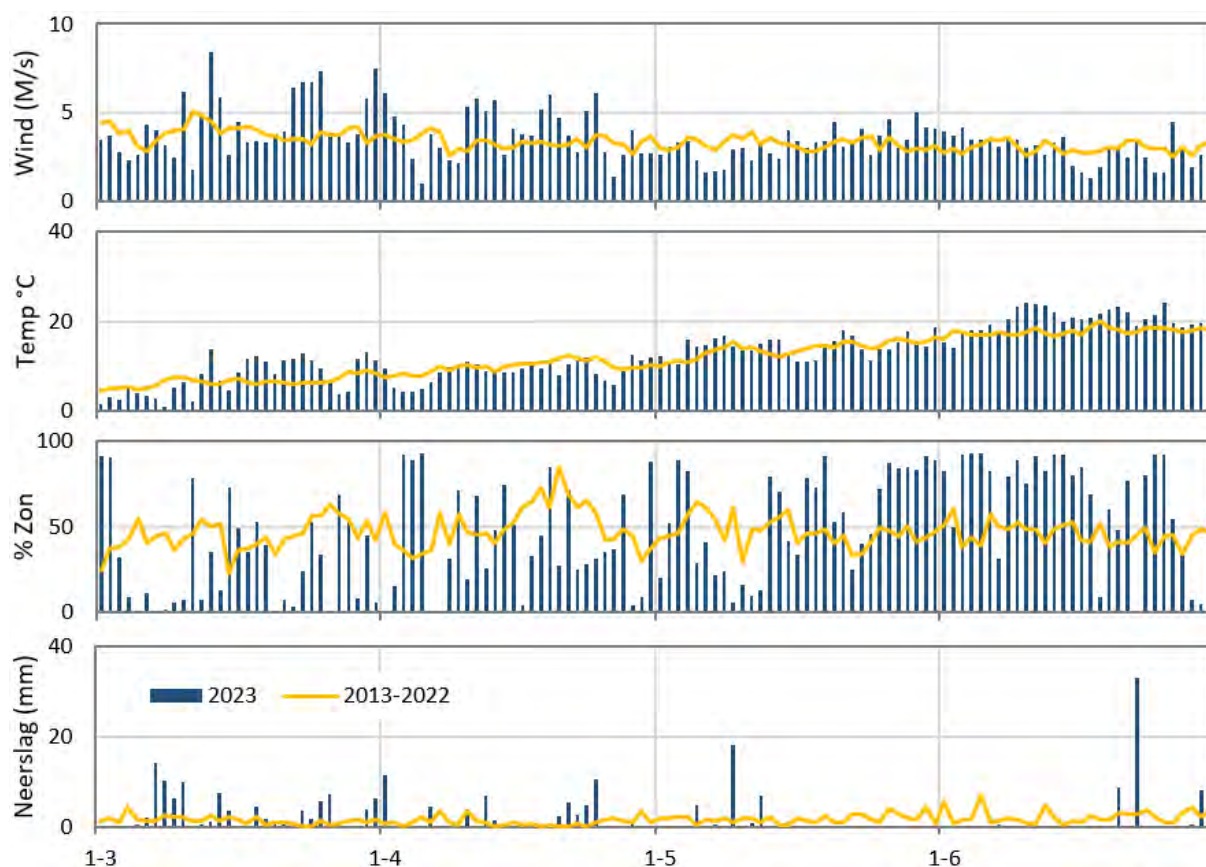
In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode is vastgelegd. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij ze zijn getoetst aan criteria en de geldige waarnemingen worden geïnterpreteerd en samengevoegd tot territoria. Voor de kartering in 2023 is gebruik gemaakt van de criteria voor basiskarteringen. Deze wijken licht af van de standaard BMP-criteria vanwege het kleinere aantal bezoeken. De datumgrenzen van een aantal soorten zijn iets verruimd om te compenseren voor de lagere trefkansen.

Bij een broedvogelkartering worden territoria in kaart gebracht en niet per definitie broedgevallen. De stippen op de verspreidingskaarten geven vastgestelde territoria weer, waarbij een stip komt te liggen op de locatie van de waarneming met de hoogste broedcode (slechts in enkele gevallen de nestlocatie) of de laatste meetellende waarneming binnen het geïnterpreteerde territorium.

Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De waarnemingen zijn zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Natuurmonumenten en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. De betreffende territoria zijn niet opgeteld bij de totalen, maar indien relevant wel zichtbaar op de soortkaarten (bijlage).

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor mede bepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden zoals neerslag, lage temperaturen en harde wind (>4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans voor bepaalde soorten. Daarnaast neemt territoriale activiteit bij hoge temperaturen later op de dag ook af. Vandaar dat gepoogd is deze suboptimale omstandigheden te vermijden en werd het veldwerk doorgaans uitgevoerd in de vroege ochtend bij warm en zonnig weer: de meest gunstige condities voor het inventariseren van broedvogels. Figuur 5 illustreert van een selectie weersvariabelen de gemiddelden per dag voor 2023, uitgezet tegen de periode 2013-2022.

Figuur 5. Gemiddelde windsnelheid (m/s), temperatuur (°C), percentage zonneshijn (%) en hoeveelheid neerslag (mm) per dag in 2023 en in de periode 2013-2022 in EII (KNMI).

De winter van 2023 was gemiddeld genomen zacht. Tussen 12 en 18 december echter was het venijnig koud en aan het einde van deze periode kon er geschaatst worden op veel van de grote open wateren. Doordat het een vrij korte periode betrof en deze niet gepaard ging met sneeuw, is het niet waarschijnlijk dat de voorjaarsaantallen van standvogels hierdoor sterk zijn beïnvloed. Gedurende de winter viel op de meeste plekken een normale hoeveelheid neerslag, waardoor de grond- en oppervlaktewaterstanden in het voorjaar weer redelijk op peil waren na de droge zomer van 2022. Maart en april waren zeer nat, waardoor er geen vroege verdroging optrad, zoals in de afgelopen jaren vaak het geval was. Na begin mei echter, regende het nauwelijks en deze droge periode zette zich voor tot begin juli. Vanwege de ruime waterbuffer leidde dit waarschijnlijk niet tot problemen voor watervogels.

3.4. Afwijkingen/foutendiscussie

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de resultaten van de karteringen sterk afwijken van een reguliere basiskartering. Het weer was in maart en april nogal wisselvallig, waardoor een flink aantal dagen niet geschikt was voor inventarisatie. Een eventuele lichte achterstand ten opzichte van de planning van het veldwerk die dit met zich mee bracht, kon worden ingehaald in mei en juni, toen er bijna onafgebroken sprake was van weinig wind en veel zon (Figuur 5).

4. Resultaten

De resultaten van de kartering rondom Weert worden hieronder beschreven. Om goed zicht te krijgen op de lokale avifauna en diens ontwikkeling worden de drie deelgebieden Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen afzonderlijk behandeld.

4.1. Weerter- en Budelerbergen

4.1.1. Soorten en aantallen

Tijdens de kartering in de Weerter- en Budelerbergen werden in totaal 41 soorten uit de selectie van te karteren soorten als broedvogel vastgesteld (Tabel 2, bijlage). Van enkele andere soorten werden waarnemingen opgetekend binnen de gebiedsbegrenzing, maar deze waarnemingen voldeden niet aan de criteria om tot een geldig territorium te komen. Deze soorten zijn niet in de soortenlijst opgenomen, maar zullen indien relevant worden besproken in paragraaf 4.1.3.

Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Roodborst en Vink zijn niet integraal gekarteerd, maar waren wel aanwezig, waarmee het totaal aantal soorten uitkomt op 50.

Van de 41 gekarteerde broedvogelsoorten staan er zes op de Rode Lijst (van Kleunen *et al.* 2017). Twee soorten met de status 'kwetsbaar' werden vastgesteld, te weten: Wielewaal en Grote Lijster. Met Zwarte Mees, Matkop, Spotvogel en Grauwe Vliegenvanger prijken eveneens vier soorten op de lijst die te boek staan als 'gevoelig'.

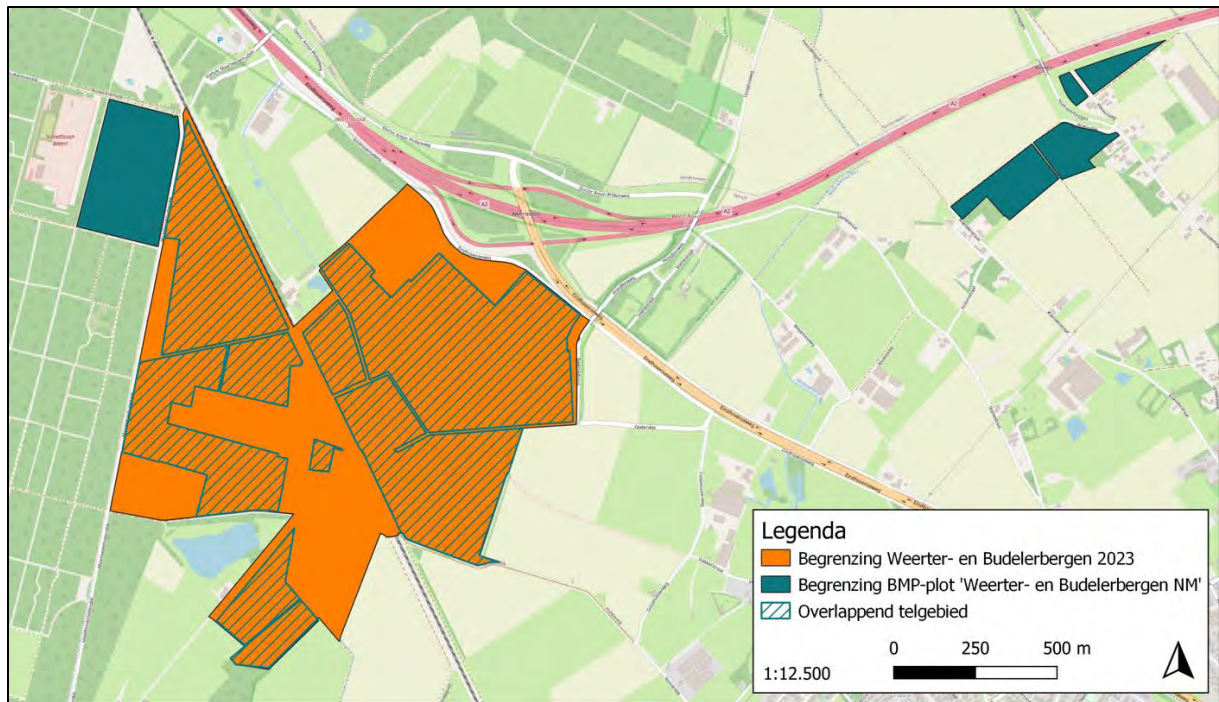
De meest algemene soorten in de Weerter- en Budelerbergen waren Zwartkop (51), Boomkruiper (24), Tuinfluiter (21) en Grasmus (14).

Tabel 2. Broedvogels van de Weerter- en Budelerbergen (102 ha) in 2023 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen *et al.* 2017); GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd.

Soort	N	N/100	Rode Lijst	Soort	N	N/100	Rode Lijst
Grauwe Gans	1	1,0		Bosrietzanger	7	6,9	
Krakeend	1	1,0		Spotvogel	3	2,9	GE
Wilde Eend	3	2,9		Zwartkop	51	50,0	
Nachtzwaluw	1	1,0		Tuinfluiter	21	20,6	
Houtduif	9	8,8		Braamsluiper	1	1,0	
Waterhoen	1	1,0		Grasmus	14	13,7	
Buizerd	2	2,0		Goudhaan	2	2,0	
Ransuil	1	1,0		Boomklever	8	7,8	
Bosuil	1	1,0		Boomkruiper	24	23,5	
Kleine Bonte Specht	2	2,0		Spreeuw	11	10,8	
Grote Bonte Specht	9	8,8		Grote Lijster	4	3,9	KW
Groene Specht	2	2,0		Grauwe Vliegenvanger	7	6,9	GE
Wielewaal	1	1,0	KW	Bonte Vliegenvanger	11	10,8	
Gaai	9	8,8		Roodborsttapuit	7	6,9	
Zwarte Kraai	5	4,9		Heggenmus	11	10,8	
Zwarte Mees	2	2,0	GE	Boompieper	10	9,8	
Kuifmees	7	6,9		Appelvink	6	5,9	
Matkop	4	3,9	GE	Groenling	1	1,0	
Boomleeuwrik	1	1,0		Putter	2	2,0	
Staartmees	10	9,8		Geelgors	8	7,8	
Fluiter	1	1,0					
# Soorten	41			# Territoria	282		

4.1.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Er zijn geen gelijksoortige karteringen uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied Weerter- & Budelerbergen, dus de inventarisatie uit 2023 kan als nulmeting worden beschouwd. Wel kent het BMP-plot 5104 'Weerter- en Budelerbergen NM' een behoorlijke overlap met het onderzoeksgebied (Figuur 6). Dit BMP-plot werd in 2011 geteld door vogelteller J.M. Seijkens, waardoor het mogelijk is om de resultaten uit 2023 deels in een historische context te plaatsen. Tabel 3 toont de territoriumaantallen binnen het overlappend telgebied van beide begrenzingen, zoals weergegeven in Figuur 3.

Figuur 6. De begrenzing van de gekarteerde gebieden van de Weerter- en Budelerbergen in 2011 en 2023.

Tabel 3. Territoriumaantallen binnen het overlappend telgebied van de Weerter- en Budelerbergen in 2011 en 2023 met totaal aantal soorten en territoria voor enkel de soorten die elk jaar geteld zijn.

Soort	2011	2023	Soort	2011	2023
Grauwe Gans	1	1	Staartmees	4	9
Krakeend	0	1	Fluiter	0	1
Wilde Eend	4	3	Bosrietzanger	5	7
Patrijs	1	0	Spotvogel	1	1
Fazant	5	0	Zwartkop	26	41
Dodaars	1	0	Tuinfluiter	11	18
Waterhoen	1	1	Braamsluiper	0	1
Houtduif	7	5	Grasmus	12	13
Koekoek	1	0	Goudhaan	5	1
Houtsnip	1	0	Boomklever	3	7
Havik	1	0	Boomkruiper	13	19
Buizerd	0	1	Spreeuw	4	11
Ransuil	0	1	Grote Lijster	1	3
Bosuil	1	1	Grauwe Vliegenvanger	2	7
Nachtswaluw	0	1	Bonte Vliegenvanger	2	10
Kleine Bonte Specht	2	2	Gekraagde Roodstaart	1	0
Grote Bonte Specht	7	8	Roodborsttapuit	5	7
Groene Specht	1	1	Heggenmus	3	7
Grauwe Klauwier	1	0	Witte Kwikstaart	1	0
Wielewaal	0	1	Boompieper	11	10
Gaai	4	7	Appelvink	0	6
Zwarte Kraai	3	3	Groenling	1	1
Zwarte Mees	3	2	Kneu	3	0
Kuifmees	7	5	Kruisbek	1	0
Matkop	3	4	Putter	0	2
Boomleeuwerik	0	1	Geelgors	9	8
# Soorten	42	42	# Territoria	179	242

Bij het maken van vergelijkingen moet rekening gehouden worden met methodologische verschillen. Zo zijn er bij de kartering uit 2011 meer bezoeken gebracht aan het gebied, dan in 2023; namelijk 10 in plaats van zes. De gegevens zouden in beginsel vergelijkbaar moeten zijn, maar bij een dergelijke afwijkende inspanning is het mogelijk dat het enig effect op de reeks kan hebben.

Het is tevens van belang om rekening te houden met verschillen tussen waarnemers bij het interpreteren van de resultaten. Waarnemerseffecten kunnen ontstaan door verschillen in de mate van ervaring en expertise tussen waarnemers en ook de algemene inventarisatiewerkwijze waarbij sommige tellers conservatiever zijn dan anderen. In de meeste gevallen lijkt de invloed van waarnemerseffecten mee te vallen en ondergeschikt te zijn aan de grote veranderingen die de broedvogelbevolking onderging op korte termijn (jaareffecten) en lange termijn (positieve of negatieve trends). Waar verschillen mogelijk een reëel aantalsverloop overstijgen, is daarvan melding gemaakt in de soortbeschrijvingen.

De aantalsontwikkelingen in de Weeter- en Budelerbergen, weergegeven in Tabel 3, getuigen van een stabiel ecosysteem met een passende broedvogelbevolking. Het landschap is sinds de kartering van 2011 niet ingrijpend veranderd en de toe- en afnames zijn te relateren aan landelijke ontwikkelingen en natuurlijke verlopen als sterfte en successie in de vegetatie.

Gezien het slechts beperkte aandeel water, is het voorkomen van watervogels schaars in het gebied. Enkel een handvol poelen en slootjes voorzien waterbiotopen, waarvan enkele omringd worden door bos. De aantallen van Grauwe Gans, Wilde Eend en Waterhoen blijven stabiel en de Krakeend vestigt zich. De Dodaars die in 2011 nog een territorium bezette op het Bakewells Peelke was afgelopen voorjaar afwezig. Waarschijnlijk als gevolg van de recente reeks droge voorjaren is de waterpartij aardig verbost en dichtgegroeid met onder andere wilg. Dit maakt het mogelijk minder aantrekkelijk voor Dodaars. Een paar Grauwe Ganzen heeft hier wel gepoogd te broeden. Het eerste nest werd gepredeerd en ook een tweede nest werd vrij snel leeggeroofd.

Ondanks dat een groot deel van het onderzoeksgebied bestaat uit cultuurlandschap met een kleinschalig karakter met kruidenrijke graslanden en akkers, houtwallen en struweelhagen, zijn ook de boerenlandvogels dun bezaaid. Waar in 2011 nog een territorium van Patrijs kon worden vastgesteld, werd de soort in 2023 niet meer waargenomen. Deze soort kent op landelijke schaal een desastreuze afname, waarbij in 25 jaar tijd bijna 95% van de populatie verdwenen is (Sovon 2018). Dit kan zondermeer hebben bijgedragen aan het verdwijnen van de Patrijs in het onderzoeksgebied. Geen enkele Fazant werd gehoord of gezien, terwijl er in 2011 nog vijf territoria werden opgetekend. Ook deze soort gaat landelijk gezien achteruit, maar is daarnaast een geliefde prooi voor vossen. Ook kan niet worden uitgesloten dat de overmaatse schietactiviteit op de nabijgelegen Schietbaan De Wildenberg een impact heeft op soorten die doorgaans foerageren in open gebieden.

Ook andere soorten die passen in het cultuurlandschap nemen af. Zo werden geen waarnemingen gedaan van de bedreigde Grauwe Klauwier, levert de kwetsbare Koekoek haar laatste territorium in en verdwijnen de laatste drie territoria van Kneu, waarmee nog een gevoelige Rode Lijst-soort niet langer voorkomt. Ook van Witte Kwikstaart werd geen territorium geconstateerd. Dat in het cultuurlandschap soorten verdwijnen is niet verwonderlijk, dat gebeurt namelijk overal in Nederland. Dat hier ook lokaal sprake van is, wordt met een blik op de aantalsontwikkelingen pijnlijk duidelijk. Het verschrallen van het voedselaanbod en de afname van grote insecten ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag.

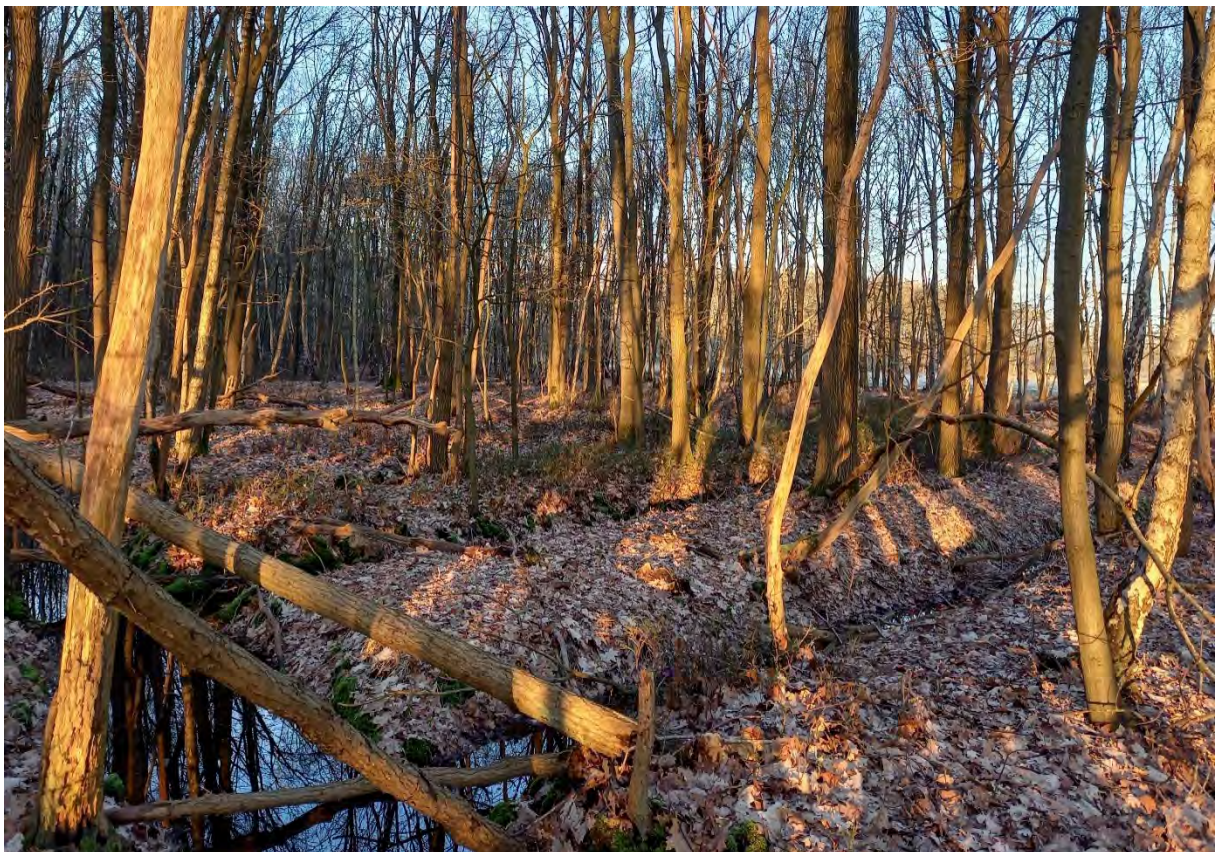
Onder de roofvogels vinden enige verschuivingen plaats. Zo werd van Havik dit jaar geen territorium vastgesteld. Dat de soort wel binnen de gebiedsgrenzen aanwezig was, bleek uit de vele plukresten van Houtduif en Postduif die gevonden werden. Ook werden enkele oude nesten gevonden, die tijdens elk bezoek gecontroleerd werden. Desondanks bleven waarnemingen van individuen, laat staan baltsende individuen of paren, uit. Mogelijk hield het paar dat hier in 2011 huisde zich op in een bosperceel in de nabije omgeving. Voor Sperwer was de situatie vergelijkbaar, want in het dichte berkenbosperceel aan de Eindhovenseweg werden plukresten van Merel en Koolmees gevonden, terwijl waarnemingen van individuen en nesten achterwegen bleven.

In 2023 werd in tegenstelling tot 2011 wel een territorium van Buizerd vastgesteld. Er werd door meerdere paren gebaltst boven het onderzoeksgebied, maar slechts één paar had duidelijke binding met een deel van het terrein waar later een nest gevonden werd. Signalen dat er daadwerkelijk een broedpoging is ondernomen waren er niet. Naast alarmerende individuen in de buurt van een recent opgehoogd nest, ontbreken relevante waarnemingen. Mogelijk dat te veel verstoring werd ondervonden van de nabijgelegen schietbaan, spoorlijn en snelweg.

Door Ransuil en Bosuil werd wel succesvol gebroed. Van beide soorten werden takkelingen aangetroffen tussen de Maarheezershuttendijk en het spoor terwijl door de ouders nog druk gezongen werd. Net buiten de begrenzing van het onderzoeksgebied aan de noordkant, binnen het militair oefenterrein, werd een tweede geslaagd broedgeval van Bosuil vastgesteld.

Eén van de weinige manieren van beheer die mogelijk van invloed is geweest op de aanwezige broedvogels is het omzetten van naaldbos naar bos met een meer gemengde samenstelling. Binnen enkele percelen zijn grove dennen geveld om plaatst te maken voor loofhout. Hierdoor neemt niet alleen het aandeel aaneengesloten naaldbos af, waardoor soorten als Zwarte Mees, Kuifmees en Goudhaan in aantal afnemen, maar ontstaat ook meer structuur in het bos en neemt het aandeel jonge aanwas toe, wat op beurt resulteert in hogere aantallen van Zwartkop en Tuinfluiter. Lokaal zijn vrij recent naaldbomen gerooid, mogelijk gestuurd door sterfte als gevolg van droogte, en zijn allerhande loofhoutsoorten aangeplant. Dit gaat ongetwijfeld invloed hebben op de soortensamenstelling.

De Nachtzwaluw lijkt al te profiteren van de structuur die ontstaan is in de naaldbossen. Tijdens het nachtbezoek van 29 juni zong een territoriaal mannetje vanuit verschillende open plekken in het bos tegen de Maarheezershuttendijk. Ook werd gebaltst boven het graslandperceel midden in het bos. Op deze plek werd later die ochtend een paar Boomleeuweriken geregistreerd, dat behoort tot het territorium dat aan de andere kant van het spoor gelegen is. Beide Natura 2000-doelsoorten hebben zich met één territorium gevestigd sinds de inventarisatie van 2011.

Dat het resterende bos twaalf jaar ouder is dan bij de vorige kartering is terug te zien in de aantallen van holenbroeders. Zowel Grote Bonte Specht als Boomklever, Boomkruiper, Spreeuw, Grauwe en Bonte Vliegenvanger nemen matig tot sterk toe. Door het ouder worden van het bos neemt het aandeel zacht en dood staand hout toe. Oude bomen zijn geschikter om nestholtes in uit te hakken, waardoor het aanbod aan natuurlijke holtes toeneemt.

Onder de bosbewoners verschijnt de Appelvink als nieuwkomer met zes territoria. Ook in de randzones vestigt de Putter zich met twee territoria. Beide vinkensoorten kennen op landelijke schaal al enkele jaren een positieve ontwikkeling.

4.1.3. Soortbeschrijvingen

In deze paragraaf worden enkele schaarse, bedreigde, noemenswaardige en/of karakteristieke soorten van de Weerter- en Budelerbergen besproken.

Nachtzwaluw, N=1

De Nachtzwaluw is een broedvogel van heidevelden en veengebieden. Een combinatie van open heidevlaktes of graslanden met een structuurrijke bosrandzone wordt geprefereerd. Een dergelijk biotoop is op enkele locaties voorhanden, met name op de grens tussen de naaldbospercelen langs de Maarheezerhuttendijk en de naastgelegen weides en akkers. Tijdens het nachtbezoek van 29 juni werd er volop gebaltst en gezongen door een territoriaal mannetje. Signalen dat er ook een vrouwtje in de buurt was, waren afwezig. De realisatie van kapvlaktes en enkele opengewerkte bosranden zullen in de smaak vallen bij de soort, waardoor de aantallen de komende jaren kunnen toenemen.

Wielewaal (KW), N=1

Begin mei werd door twee Wielewalen gezongen. Eén individu was actief rondom het Bakewells Peelke en het andere individu iets westelijker in een stuk oud eikenbos. De waarnemingen werden echter gedaan drie dagen voor de datumgrens en omdat enkel op de laatste locatie een vervolgwaarneming werd gedaan, kon slechts één territorium worden vastgesteld van deze kwetsbare soort. Desondanks een positieve ontwikkeling ten opzichte van 2011, gezien de Wielewaal destijds niet als broedvogel aanwezig was en de soort op landelijk niveau al jaren in aantal afneemt. Het indiceert dat met name de oude loofbossen van goede kwaliteit zijn.

Zwarte Mees (GE), N=2

Zes waarneming van Zwarte Mees werden ingevoerd gedurende het voorjaar. Dit betroffen stuk voor stuk zingende individuen, waarbij goed gelet werd op uitsluitende waarnemingen. Uiteindelijk resulteerde de twee clusters van drie waarnemingen in twee territoria: een kleine afname ten opzichte van de drie territoria uit 2011. Wellicht heeft het verdwijnen van naalddhout binnen de onderzochte begrenzing daaraan bijgedragen. De Zwarte Mees heeft het op landelijke schaal al jaren moeilijk, mede als gevolg van doelbewuste kap en de natuurlijke verdroging en aftakeling van naaldbossen.

Matkop (GE), N=4

Net als Zwarte Mees laat ook de Matkop al geruime tijd een landelijke afname zien en de soort staat eveneens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst. De soorten kennen een vergelijkbare verspreiding en zijn beide in naaldbossen te vinden. De Matkop komt daarnaast voor in natte zachthoutbossen. De vier territoria die in 2023 werden vastgesteld bevonden zich in beide biotopen. Zo waren zowel het moerasbos in het Bakewells Peelke en de noordwesthoek tussen de Maarheezerhuttendijk en het spoor, als de zuidelijker gelegen dennenbossen in trek. Met een dichtheid van 3,9 territoria per 100 hectare en een lichte toename ten opzichte van 2011 lijkt de Matkop het lokaal nog goed vol te houden.

Spotvogel (GE), N=3

De Spotvogel, die als gevoelig is opgenomen op de Rode Lijst, was met drie territoria vertegenwoordigd in het onderzoeksgebied. Spotvogels broeden met name in laan- en erfbeplanting en struwelen, terwijl grote, dichtere bossen worden gemedan. Dit wordt weerspiegeld in de territoriumlocaties, die gesitueerd waren in verruigde braamstruwelen en struikrijk opkomend bos. Het landschap voorziet ruimschoots in dergelijke habitats, waardoor aantallen mogelijk verder toe gaan nemen. Dit is echter maar de vraag, gezien verschillende bospercelen inmiddels aardig uitgroeien.

Grote Lijster (KW), N=4

De Grote Lijster staat als kwetsbaar op de Rode Lijst en is een karakteristieke broedvogel van droge dennenbossen grenzend aan open terrein en kleinschalig landschap (Sovon, 2020). Gezien dit biotoop ruim voorhanden is in het onderzochte deel van de Weerter- en Budelerbergen komen er nog aardige

aantallen Grote Lijsters voor. Mogelijk draagt de aanwezigheid van vochtig kruidenrijk grasland om te foerageren hieraan bij. De landelijke afname lijkt namelijk deels veroorzaakt te worden door het verschromelen van het voedselaanbod als gevolg van het verdwijnen en verdrogen van foerageergebieden (Sovon 2018). De zang van Grote Lijsters galmde in het begin van het voorjaar over alle uithoeken van het gebied en er werden vier territoria vastgesteld; zonder uitzondering allemaal in de nabijheid van grasland. Binnen de overeenkomende begrenzing met de inventarisatie van 2011 neemt de soort toe van één naar drie territoria.

Grauwe Vliegenvanger (GE), N=7

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode Lijst en vertoont op landelijke schaal al jaren een afname, al lijkt deze de afgelopen 15 jaar te zijn afgevlakt. Grauwe Vliegenvangers prefereren opgaand, gevarieerd loof- en gemengd bos, en lijken de stukken (oud) eikenbos in het onderzoeksgebied te waarderen. Verspreid door het gebied werden in juni verschillende druk zingende mannetjes aangetroffen en ook meerdere paren en nestbezoekende individuen. De soort is lastig te inventariseren vanwege de onopvallende, ijle roep en zang, en ondertellingen komen daardoor met regelmaat voor. Waarschijnlijk is dit een passende verklaring voor de recente “toenames” binnen de grenzen van het BMP-plot.

4.1.4. Zoogdieren

Naast vogels werden een aantal zoogdieren geregistreerd. Vier hazen werden opgetekend in de bosrand bij het Bakewells Peelke. Reeën waren in hogere dichtheid aanwezig en verspreid over het gehele gebied werden 26 exemplaren ingevoerd. Daarbij werden ze zowel in de open graslanden als in de bospercelen waargenomen.

4.2. Loozerheide

4.2.1. Soorten en aantallen

Tijdens de kartering van het deelgebied Loozerheide werden in totaal 30 soorten uit de selectie van te karteren soorten als broedvogel vastgesteld (Tabel 4, bijlage).

Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Roodborst en Vink zijn niet integraal gekarteerd, maar waren wel als broedvogel aanwezig, waarmee het totaal aantal soorten uitkomt op 38.

Van de 30 gekarteerde broedvogelsoorten staat enkel de Koekoek op de Rode Lijst en draagt de status ‘kwetsbaar’ (van Kleunen *et al.* 2017). De meest algemene soorten van de Loozerheide waren Fitis (18), Boompieper (15), Houtduif (12), Kuifeend (9), Zwartkop (7) en Boomkruiper (7).

Tabel 4. Broedvogels van de Loozerheide (68 ha) in 2023 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen *et al.* 2017); GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd.

Soort	N	N/100	Rode Lijst	Soort	N	N/100	Rode Lijst
Grauwe Gans	2	2,9		Boomleeuwerik	1	1,5	
Krakeend	1	1,5		Staartmees	2	2,9	
Wilde Eend	3	4,4		Fitis	18	26,5	
Kuifeend	9	13,2		Zwartkop	7	10,3	
Nachtswaluw	1	1,5		Tuinfluitier	1	1,5	
Koekoek	2	2,9	KW	Grasmus	2	2,9	
Houtduif	12	17,6		Goudhaan	5	7,4	
Meerkoet	1	1,5		Boomklever	2	2,9	
Houtsnip	1	1,5		Boomkruiper	7	10,3	
Havik	1	1,5		Blauwborst	1	1,5	
Grote Bonte Specht	3	4,4		Gekraagde Roodstaart	1	1,5	
Gaai	3	4,4		Heggenmus	2	2,9	
Ekster	2	2,9		Boompieper	15	22,1	
Zwarte Kraai	2	2,9		Putter	4	5,9	
Kuifmees	6	8,8		Geelgors	1	1,5	
# Soorten	30			# Territoria	118		

4.2.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Voor de Loozerheide is er geen vergelijkingsmateriaal beschikbaar voor de Looserplas. Gezien het gebied pas recent onder beheer is gekomen bij Natuurmonumenten zijn er nog geen karteringen uitgevoerd en is de telling uit 2023 te beschouwen als nulmeting. Voor het zuidelijke gebied zijn gegevens beschikbaar uit een inventarisatie van Provincie Limburg uit 1993, maar gezien de zeer beperkte oppervlakte en de slechts 11 territoria uit 1993 en 25 territoria uit 2023 is het niet relevant om een vergelijking op te stellen.

4.2.3. Soortbeschrijvingen

Koekoek (KW), N=2

Op 5 juni zong een Koekoek vanaf zijn zangpost in de top van een hoge berk aan de noordrand van de Looserplas. Eerder in het voorjaar werd de soort niet waargenomen en er volgde ook geen vervolg-waarnemingen. Deze ochtend werd eveneens de enige waarneming gedaan van een zingende Koekoek in het zuidelijke deel van de Loozerheide. Beide losse waarnemingen resulteren in een territorium.

Nachtzwaluw, N=1

Tijdens het nachtbezoek van 29 juni werd veelvuldig gezongen door een Nachtzwaluw. Dit territoriale mannetje voerde baltsvluchten uit boven het recent gedunde naaldbosperceel aan de oostkant van de Looserplas. In het gebied is slechts beperkt geschikt broedbiotoop aanwezig, dat klaarblijkelijk direct na vrijgekomen al bezet is. Met regelmaat koos het mannetje één van de nog in het terrein liggende, recent gevelde dennen als zangpost. Met omvangrijke populaties in de nabijgelegen Laurabossen en Weerter- en Budelerbergen, is het niet onwaarschijnlijk dat de aantallen zullen toenemen.

4.2.4. Zoogdieren

Gedurende het voorjaar werd één enkele ree waargenomen in het zuidelijke terrein van de Loozerheide. De hoge recreatiedruk en de vele loslopende honden zullen eraan bijdragen dat zoogdieren het gebied rondom de Looserplas mijden.

4.3. Weerter Kempen

4.3.1. Soorten en aantallen

Tijdens de kartering in de Weerter Kempen werden in totaal 102 soorten uit de selectie van te karteren soorten als broedvogel vastgesteld (Tabel 5, bijlage). Van 11 andere soorten werden waarnemingen opgetekend binnen de gebiedsbegrenzing, maar deze waarnemingen voldeden niet aan de criteria om tot geldige territoria te komen.

Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Roodborst en Vink zijn niet integraal gekarteerd, maar waren wel als broedvogel aanwezig, waarmee het totaal aantal soorten uitkomt op 110.

Van de 102 gekarteerde broedvogelsoorten staan er maar liefst 27 op de Rode Lijst (van Kleunen *et al.* 2017). De Zomertaling en Grauwe Klauwier dragen de status 'bedreigd'. Daarnaast werden 12 soorten vastgesteld met de status 'kwetsbaar', te weten: Slobeend, Wintertaling, Patrijs, Koekoek, Zomertortel, Porseleinhoen, Roerdomp, Steenuil, Ransuil, Torenavalk, Wielewaal en Grote Lijster. Oehoe, Zwarte Mees, Matkop, Veldleeuwerik, Huiszwaluw, Spotvogel, Graszanger, Grauwe Vliegenvanger, Ringmus, Huismus, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu zijn 13 soorten die te boek staan als 'gevoelig'.

De meest algemene soorten in de Weerter Kempen waren Zwartkop (238), Houtduif (176), Boomkruiper (168), Boompieper (137), Grauwe Gans (129) en Grasmus (115).

Tabel 5. Broedvogels van de Weerter Kempen (1362 ha) in 2023 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen et al. 2017); GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd.

Soort	N	N/100	Rode Lijst	Soort	N	N/100	Rode Lijst
Grote Canadese Gans	2	0,1		Gaai	31	2,3	
Brandgans	1	0,1		Ekster	4	0,3	
Grauwe Gans	129	9,5		Kauw	2	0,1	
Knobbelzwaan	2	0,1		Zwarte Kraai	35	2,6	
Nijlgans	8	0,6		Zwarte Mees	21	1,5	GE
Bergeend	1	0,1		Kuifmees	70	5,1	
Zomertaling	1	0,1	BE	Matkop	14	1,0	GE
Slobeend	1	0,1	KW	Boomleeuwerik	32	2,3	
Krakeend	22	1,6		Veldleeuwerik	14	1,0	GE
Wilde Eend	28	2,1		Oeverzwaluw	20	1,5	
Soepeend	4	0,3		Huiszwaluw	27	2,0	GE
Wintertaling	2	0,1	KW	Cetti's Zanger	1	0,1	
Tafeleend	4	0,3		Staartmees	54	4,0	
Kuifeend	3	0,2		Fluiter	1	0,1	
Patrijs	2	0,1	KW	Fitis	88	6,5	
Fazant	23	1,7		Rietzanger	1	0,1	
Kwartel	3	0,2		Kleine Karekiet	21	1,5	
Nachtzwaluw	19	1,4		Bosrietzanger	37	2,7	
Koekoek	10	0,7	KW	Spotvogel	23	1,7	GE
Holenduif	22	1,6		Sprinkhaanzanger	10	0,7	
Houtduif	176	12,9		Graszanger	1	0,1	GE
Zomertortel	4	0,3	KW	Zwartkop	238	17,5	
Turkse Tortel	2	0,1		Tuinfluiter	55	4,0	
Waterral	3	0,2		Grasmus	115	8,4	
Porseleinhoen	1	0,1	KW	Vuurgoudhaan	7	0,5	
Waterhoen	6	0,4		Goudhaan	35	2,6	
Meerkoet	9	0,7		Boomklever	52	3,8	
Dodaars	3	0,2		Boomkruiper	168	12,3	
Kievit	20	1,5		Spreeuw	51	3,7	
Kleine Plevier	2	0,1		Grote Lijster	28	2,1	KW
Wulp	1	0,1		Grauwe Vliegenvanger	25	1,8	GE
Houtsnip	7	0,5		Blauwborst	14	1,0	
Ooievaar	1	0,1		Bonte Vliegenvanger	52	3,8	
Roerdomp	1	0,1	KW	Zwarte Roodstaart	8	0,6	
Wespendief	1	0,1		Gekraagde Roodstaart	32	2,3	
Sperwer	2	0,1		Roodborsttapuit	79	5,8	
Havik	6	0,4		Ringmus	1	0,1	GE
Buizerd	6	0,4		Huismus	88	6,5	GE
Kerkuil	1	0,1		Heggenmus	27	2,0	
Steenuil	2	0,1	KW	Gele Kwikstaart	25	1,8	GE
Ransuil	1	0,1	KW	Witte Kwikstaart	35	2,6	
Oehoe	1	0,1	GE	Graspieper	25	1,8	GE
Bosuil	9	0,7		Boompieper	137	10,1	
Ijsvogel	1	0,1		Appelvink	23	1,7	
Middelste Bonte Specht	3	0,2		Goudvink	6	0,4	
Kleine Bonte Specht	8	0,6		Groenling	9	0,7	
Grote Bonte Specht	67	4,9		Kneu	42	3,1	GE
Zwarte Specht	4	0,3		Kruisbek	2	0,1	
Groene Specht	8	0,6		Putter	26	1,9	
Torenvalk	1	0,1	KW	Sijs	1	0,1	
Grauwe Klauwier	2	0,1	BE	Geelgors	49	3,6	
Wielewaal	23	1,7	KW	Rietgors	15	1,1	

4.3.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Voor de Weerter Kempen is er vergelijkingsmateriaal aanwezig in de vorm van een omvangrijke reeks inventarisaties in verschillende telplots uit de periode 1992-2022 (Figuur 7).

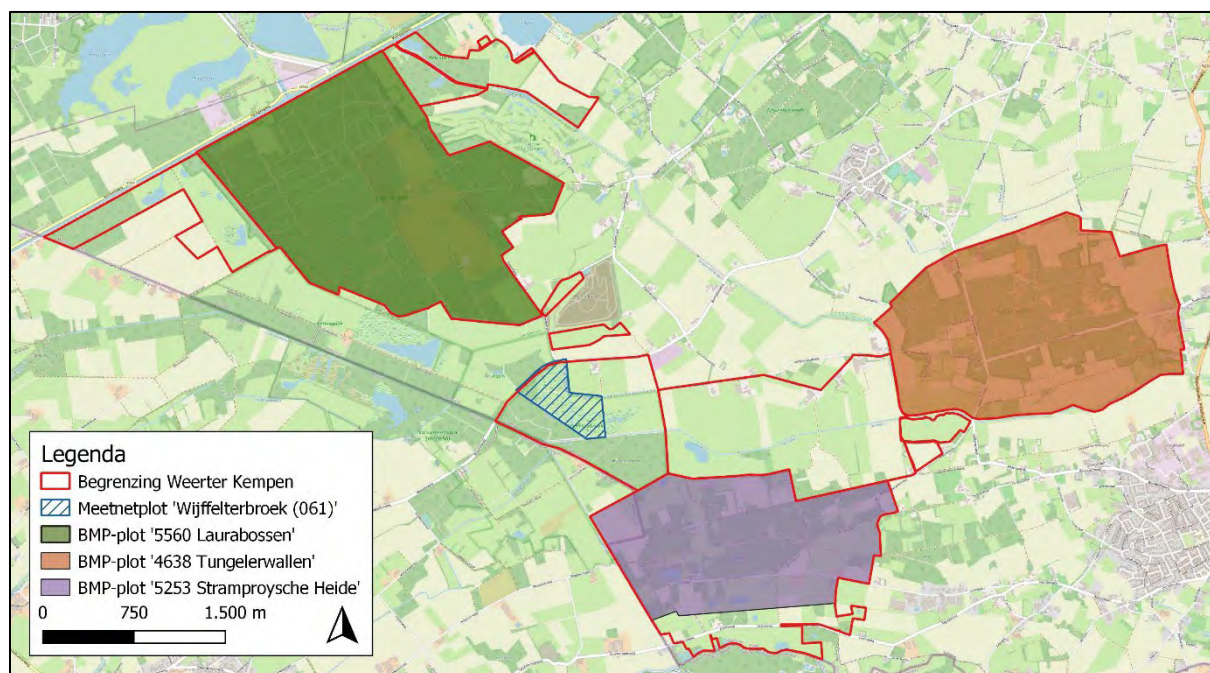
In de jaren 1992, 2006 en 2017 werd het volledige onderzoeksgebied Weerter Kempen gekarteerd door Provincie Limburg. Voor deze jaren is het mogelijk om een totaalvergelijking te maken door de resultaten uit 2023 aan de reeks toe te voegen (Tabel 6).

Als onderdeel van het meetnet van Provincie Limburg werden jaarlijks broedvogels gemonitord in het meetnetplot 'Wijffelterbroek (061)' in de periode 1998-2006, aangevuld met tellingen uit 2008 en 2010. Door de territoriumaantallen binnen de meetnetplotgrenzen uit andere karteringen te knippen, konden ook gegevens uit 1992 en 2017 (Provincie Limburg) en 2011, 2018 en 2022 (vrijwillige vogeltellers) aan de omvangrijke reeks worden toegevoegd voor dit stuk van het Wijffelterbroek (Figuur 7, Tabel 7).

Onder de bezielende leiding van Weerter vogelautoriteiten Cor Caris en Johan Leurs, werden en worden door een wisselende groep vrijwillige vogeltellers vrijwel alle natuurgebieden in de regio op broedvogels onderzocht (Leurs 2014, Leurs 2021). Hierbij rouleren de inspanningen op jaarbasis, waardoor een aantal BMP-plots weliswaar niet jaarlijks, maar wel regelmatig wordt geïnventariseerd.

Er is gekozen om vergelijkingen op te stellen voor een drietal BMP-plots: '5560 Laurabossen', '4638 Tungelerwallen' en '5253 Stramproysche Heide'. Hierbij zijn de territoriumaantallen binnen de plotgrenzen uit de jaren 1992, 2006 en 2017 (Provincie Limburg) en 2023 (Sovon) aangevuld met beschikbare BMP-telgegevens.

In het BMP-plot '5560 Laurabossen' werden sinds 1998 gerichte nachtzwaluwtellingen uitgevoerd door Cor Caris, welke vervolgens werden overgenomen door Johan Leurs en kornuiten. Sinds in 2013 de eerste Nachtzwaluwen werden vastgesteld in BMP-plot '4638 Tungelerwallen' is hier ook periodiek geïnventariseerd. De ontwikkelingen van de soort worden beschreven in paragraaf 4.3.3.

Figuur 7. De begrenzing van de gekarteerde gebieden van de Weerter Kempen in de periode 1992-2023.

Voor het volledige onderzoeksgebied van 1362 hectare zijn de aantallen vergeleken voor de jaren 1992, 2006, 2017 en 2023. Het is bij het interpreteren van Tabel 6 van belang om in het achterhoofd te houden dat bij alle drie de eerdere karteringen gewerkt is met een afwijkende methodiek, waarbij slechts vier inventarisatierondes worden uitgevoerd en waarbij een nachtbezoek ontbreekt. In grote lijnen zouden de aantallen vergelijkbaar moeten zijn, maar het is niet uit te sluiten dat er enige effecten zijn op de resultaten. Bovendien werden 14 algemene soorten die in 2023 wél werden gekarteerd, tijdens de karteringen van de provincie niet onderzocht.

Tabel 6. Veranderingen in de broedvogelbevolking in de Weerter Kempen in 1992, 2006, 2017 en 2023. Ng = niet geteld, ? = onbekend.

Soort	1992	2006	2017	2023	Soort	1992	2006	2017	2023
Gr. Canadese Gans	0	0	0	2	Torenvalk	0	3	1	1
Brandgans	0	0	0	1	Boomvalk	1	1	1	0
Grauwe Gans	0	8	12	128	Grauwe Klauwier	0	0	0	2
Knobbelzwaan	0	0	3	2	Wielewaal	9	4	24	23
Nijlgans	0	1	2	8	Ekster	Ng	4	Ng	4
Mandarijneend	0	1	0	0	Zwarte Kraai	Ng	49	32	34
Bergeend	0	0	1	1	Zwarte Mees	65	43	15	21
Zomertaling	0	0	0	1	Kuifmees	95	48	68	70
Slobeend	0	0	0	1	Matkop	51	22	20	14
Krakeend	0	0	11	22	Boomleeuwerik	14	7	12	32
Soepeend	0	0	0	4	Veldleeuwerik	19	1	5	14
Wintertaling	0	0	0	2	Oeverzwaluw	0	0	0	20
Tafeleend	0	0	1	4	Huiszwaluw	0	0	0	27
Kuifeend	0	0	5	3	Cetti's Zanger	0	0	0	1
Patrijs	13	1	1	2	Fluiter	11	0	0	1
Kwartel	1	2	1	3	Rietzanger	0	0	0	1
Nachtzwaluw	0	3	12	19	Kleine Karekiet	2	10	21	21
Koekoek	10	6	19	10	Bosrietzanger	5	8	35	36
Holenduif	19	5	21	21	Spotvogel	16	6	7	23
Zomertortel	13	3	2	4	Sprinkhaanzanger	?	10	7	10
Waterral	?	5	2	3	Graszanger	0	0	0	1
Porseleinhoen	0	0	1	1	Tuinfluiter	?	3	65	55
Waterhoen	4	2	8	6	Braamsluiper	0	0	1	0
Meerkoet	1	2	17	9	Grasmus	39	36	99	114
Dodaars	0	2	6	3	Vuurgoudhaan	2	0	0	7
Scholekster	5	0	2	0	Boomklever	1	14	52	52
Kievit	?	5	6	20	Boomkruiper	60	45	103	168
Kleine Plevier	0	0	1	2	Kramsvogel	1	0	0	0
Wulp	3	0	1	1	Grote Lijster	13	9	18	28
Houtsnip	?	4	7	7	Grauwe Vliegenvanger	18	6	16	25
Watersnip	0	2	0	0	Blauwborst	0	8	5	14
Grutto	7	0	2	0	Nachtegaal	6	0	0	0
Ooievaar	0	0	0	1	Bonte Vliegenvanger	1	13	18	52
Roerdomp	0	0	1	1	Zwarte Roodstaart	5	1	1	8
Wespendief	1	0	5	1	Gekraagde Roodstaart	14	7	37	32
Sperwer	4	1	4	2	Roodborsttapuit	19	3	37	79
Havik	3	1	3	6	Ringmus	0	0	0	1
Buizerd	7	4	12	6	Gele Kwikstaart	0	4	4	25
Kerkuil	0	0	0	1	Graspieper	21	9	14	25
Steenuil	0	0	0	2	Boompieper	65	77	114	137
Ransuil	2	1	1	1	Appelvink	1	1	6	23
Oehoe	0	0	0	1	Goudvink	2	1	17	6
Bosuil	3	3	7	9	Kneu	?	12	12	42
Ijsvogel	0	2	1	1	Kruisbek	0	7	3	2
M. Bonte Specht	0	0	0	3	Putter	0	0	9	26
Kleine Bonte Specht	2	3	3	8	Sijs	1	0	0	1
Grote Bonte Specht	35	30	78	67	Geelgors	33	18	23	48
Zwarte Specht	7	6	3	4	Rietgors	1	14	16	15
Groene Specht	3	8	6	7					
# Soorten	50	60	71	89	# Territoria	734	615	1186	1751

Onder de watervogels zijn grootschalige veranderingen voltrokken sinds 1992. Een ware opmars onder de ganzen is evident, geheel conform de landelijke trends. De Grauwe Gans vestigde zich voor het eerst tussen 1992 en 2006. Destijds met slechts acht territoria. Tien jaar later waren dat er nog maar 12 en de afgelopen zes jaren nam dat aantal explosief toe naar 128 territoria in 2023. Afgelopen voorjaar werd de soort in kaart gebracht door middel van één integrale telling in de periode 1 maart tot 15 april, waarbij alle broedparen in geschikt broedbiotoop werden geregistreerd. Een gebruikelijke methode om ganzen in kaart te brengen, wanneer het niet mogelijk is om neststellingen te doen. Het is niet bekend of bij de eerdere karteringen dezelfde methodiek is toegepast, maar het is evident dat de soort gigantisch is toegenomen. Dat geldt in mindere mate ook voor Nijlgans, die de afgelopen 20 jaar gestaag toeneemt.

Daarnaast hebben Grote Canadese Gans en Brandgans zich voor het eerst als broedvogel gevestigd. Bij deze laatste soort betrof het een paar dat een broedpoging deed nabij een vijver tussen de Tungelroysche Beek en de Bosbrugweg. In eerste instantie werd gedacht dat het gewiekte cultuurvogels betrof, maar geen van de adulte individuen was geringd en tijdens een latere bezoeken werden de ouders met pullen buiten de afrastering, in de Tungelroysche Beek aangetroffen.

Op een enkele uitzondering na (Kuifeend), nemen alle eendensoorten toe binnen het onderzoeksgebied. Sinds 2017 verdubbeld het aantal Krakeenden van 11 territoria naar 22 territoria. Of dit ten koste is gegaan van de Wilde Eend, zoals daar elders in het land regelmatig sprake van is, is onbekend doordat de Wilde Eend niet gekarteerd wordt door de medewerkers van de provincie. Wellicht dat Soepeend eveneens niet geteld wordt, waardoor het maar de vraag is of deze soort zich pas recent gevestigd heeft. Hiervan is wel sprake bij de Rode Lijst-soorten Zomertaling, Slobeend en Wintertaling, die zich met respectievelijk één, één en twee territoria hebben gevestigd. Van soorten als Wintertaling is bekend dat de aantallen sterk kunnen fluctueren van jaar tot jaar, met lage aantallen in droge voorjaren na strenge winters en hoge aantallen in natte voorjaren gevolgd op zachte winters. De bovengemiddelde hoeveelheid neerslag van afgelopen voorjaar kan eraan bijgedragen hebben dat in de natte terreindelen lange tijd water bleef staan, waardoor geschikt broedbiotoop in de vorm van ondiep water omlijst met dichte oevervegetatie beschikbaar was. Voor elk van territoria van de eerdergenoemde soorten geldt dat ze werden vastgesteld in dichte pitrusvegetatie in de oeverzones langs ondiepe plassen.

Het territoriumaantal van Dodaars halveert sinds 2017 van zes territoria naar drie in 2023. De reden hiervoor is niet direct evident, maar wat opvalt is dat er in 2017 drie territoria werden vastgesteld in de Kruispeel, terwijl hier afgelopen voorjaar geen enkele waarneming van de soort werd gedaan. Wellicht is dit een gevolg van de sterke toename van Grauwe Gans in dit deel van het gebied, wat resulteert in een hoge mate van verstoring, of heeft het een verband met de gevolgen van de werkzaamheden van de bever die geresulteerd hebben in een hoger waterpeil. De Dodaars is geen diepe duiker en foerageert bij voorkeur in de bovenste waterlaag. Daarbij bereiken ze dieptes van één tot hooguit twee meter. Diepere waterpartijen worden doorgaans vermeden omdat de prooidieren op en net boven de bodem lastig te bereiken zijn. Meerkoet en Waterhoen zijn in de Kruispeel eveneens verdwenen, wat bijdraagt aan de geconstateerde afname van beide soorten. Waterral en Porseleinhoen houden wel stand, al komen deze voor in de zuidelijker gelegen vochtige gebieden tegen de Raam.

Boerenlandvogels vertonen een wisselend beeld met zowel afnames als toenames. Sinds de kartering van 2017 zijn Scholekster en Grutto verdwenen als broedvogel. Er werd geen enkele Grutto waargenomen en van Scholekster werd enkel éénmalig een paar opgetekend in de noordwesthoek van de Kettingdijk, ver van de voormalige territoriumlocaties. Op deze plek werden de twee territoria van Kleine Plevier vastgesteld langs de oever van een grote plas. De kudde taurossen zorgt er hier voor dat de recent geplagde bodem goed kaal en schraal gehouden wordt, waar de Plevieren van profiteren.

De Kievit neemt in tegenstelling juist in aantal toe sinds 2006. Wat hiervan de oorzaak is, is niet bekend. In grote delen van het land neemt de soort namelijk al jaren af. Mogelijk worden hier de effecten ervaren van een verschil in onderzoekintensiteit. In 2023 werden de akkers en erven rondom de Wijffelterbroekdijk, Kruisdijk, Baanbrugdijk, Pruiskesweg, Heltenbosdijk, Stramproyergrensweg, Lochtstraat en Grensweg nauwkeurig onderzocht. Het ontbreken van soorten als Huismus en Huiszwaluw en de lage aantallen voor Zwarte Roodstaart en Roodborsttapuit doen vermoeden dat de dekking in deze terreindelen tegen het bewoond gebied in het verleden lager is geweest. Mogelijk zijn hierdoor ook territoria van Kievit gemist destijds.

De Graspieper is een boerenlandvogel die recent is toegenomen en zelf hoger uitkomt dan het vorige maximum in 1992. De soort kent op landelijke schaal een redelijk stabiele situatie na een periode van afname. De lokale toename is wellicht te wijten aan de relatief natte omstandigheden van afgelopen voorjaar, wat positieve gevolgen gehad kan hebben op het aanbod aan insecten en de groei van gras. Daarnaast is de afgelopen jaren het areaal kruidenrijk grasland toegenomen en wordt door middel van begrazing gewerkt aan een meer diverse kruidensamenstelling. Opmerkelijk is dat een groot deel van de graspieperterritoria uit 1992 en 2006 gesitueerd waren op de Lauraheide, terwijl de soort daar in 2023 niet werd aangetroffen. Mogelijk is dit deel van het gebied niet langer geschikt als gevolg van verdroging en vergrassing van de heide. De Gele Kwikstaart neemt eveneens sterk toe. Dit is grotendeels te wijten aan het landgebruik van de akkers rondom de Tungelerwallen, want de hoofdmoot van de territoria is gebaseerd op waarnemingen van zingende mannetjes en baltende paren in de bloeiende koolzaadvelden. Op deze plek werd ook tweemaal een zingende Ringmus waargenomen.

De situatie in de verschillende bossen over de afgelopen 30 jaar is te typeren als redelijk stabiel en de aantalsontwikkelingen volgen over het algemeen de landelijke patronen.

Als gevolg van het ouder worden van de bossen neemt het aandeel oud, zacht, dood staand hout toe en daarmee ook de aantallen van Kleine en Grote Bonte Specht en Groene Specht. Zwarte Specht neemt daarentegen iets af, waarvoor een verklaring niet direct evident is. Mogelijk verkoos de soort afgelopen voorjaar de zuidelijker gelegen bosgebieden van het Stramproyerbroek. Geheel volgens de recente kolonisatie vanuit het zuidoosten van Nederland, heeft de Middelste Bonte Specht sinds 2017 het gebied bereikt. Twee territoria zijn gesitueerd in het Wijffelterbroekbos, waar legio volwassen eiken en populieren voorhanden zijn en een derde territorium lag in een vergelijkbaar bos in de Kruispeel. Er is nog volop gelijkwaardig areaal aanwezig, dus naar verwachting zullen de aantallen van deze soort de komende jaren verder toenemen.

Het ouder worden van het bos en de toename van de spechtentaantallen resulteert eveneens in het beschikbaar komen van meer natuurlijke nestholten voor holenbroeders. Niet verwonderlijk nemen soorten als Boomkruiper, Grauwe Vliegenvanger en Bonte Vliegenvanger sterk toe. Boomklever blijft wat achter en kent een stabiele situatie.

In de naaldbossen van de Laurabossen en de Tungelerwallen komen nog aardige aantallen Kuifmees voor. Zwarte Mees lijkt in tegenstelling tot de recente landelijke trend wat toe te nemen, al is het slechts een lichte opleving nadat de stand de afgelopen 30 jaar met 60% is afgenomen. Van de matkoppopulatie is slechts nog een kwart over en sinds 2017 levert de soort weer zes territoria in. Een groot deel van de territoria is gesitueerd in natte broekbossen. Beide naaldboutspecialisten hebben sterk te lijden onder het verdrogen van naaldbossen op zandgronden als gevolg van klimaatverandering en de daaropvolgende degradatie door sterfte en vatbaarheid voor ziekten en de letterzetter. De Goudhaan is waarschijnlijk hetzelfde lot beschoren, maar omdat deze soort tijdens de andere karteringen niet is onderzocht, kon dit niet worden vastgesteld.

Bosrandsoorten als Boompieper en Boomleeuwrik nemen in aantal toe, met name in de overgangszones rondom de boskernen. Daarnaast lopen de aantallen voor Nachtzwaluw verder op. In 1992 was de soort nog afwezig, maar sinds de eeuwwisseling nemen de aantallen sterk toe. Deze trend voltrekt zich op grotere schaal in de open heidegebieden van Zuid- en Midden-Nederland. Waarschijnlijk liggen grootschalig heideherstel en selectieve boskap hieraan ten grondslag. Bovendien zal deze soort juist profijt hebben van het aftakelen van naaldbossen en de open plekken en rondzones die daardoor ontstaan.

Roofvogels vertonen een variabel beeld met afnames voor Wespandief, Sperwer, Buizerd en Boomvalk en stabiele situaties of toenames voor Torenvalk en Havik. De afname van Wespandief is lastig te duiden, gezien de soort in 2006 als broedvogel ontbrak en in 2017 een maximum van vijf territoria behaalde. Of deze soort al dan niet aanwezig is, hangt samen met het aanbod van voldoende prooien. Ondanks dat er ook een individu werd ingevoerd in de Laurabossen en één boven het Wijffelterbroekbos, resulteerde enkel de waarneming van een paar boven de Stramproysche Heide in een territorium.

Havik was met zes territoria goed vertegenwoordigd, al werd in slechts in twee gevallen succesvol gebroed. In het zuiden van de Laurabossen en in het westelijke deel van de Tungelerwallen werden meerdere jongen grootgebracht. In de andere territoria werden nesten gevonden, maar bleek gaandeweg het broedseizoen dat deze niet gebruikt of verlaten waren. Centraal in de Laurabossen verdwenen de Haviken in april. De reden hiervoor bleef lange tijd onduidelijk totdat eind mei de resten van een Havik gevonden werden onder een groot nest van een paar Oehoes. Deze nestvondst resulteerde niet alleen in het vaststellen van een oehoeterritorium, maar leidde ook tot de documentatie van het eerste succesvolle broedgeval van Oehoe in het Weerterland. Naast de Oehoe gaat het ook goed met de Bosuil. Deze soort neemt namelijk verder toe. Ransuil blijft met één territorium stabiel, maar dat is best bijzonder gezien de soort in grote delen van ons land als broedvogel verdwijnt. Dit jaar werden voor het eerst territoria van Kerkuil en Steenuil opgetekend, maar dit is waarschijnlijk ook het gevolg van een verschil in onderzoeksintensiteit rondom het bebouwd gebied.

In het bebouwd gebied komen allerlei stadsvogels voor, met daarbij ook enkele soorten die kenmerkend zijn voor boerenerven, zoals Huismus, Huiszwaluw, Zwarte Roodstaart en Witte Kwikstaart. Ook algemene soorten als Heggenmus, Bonte Vliegenvanger, Zwartkop en Tuinfluiter zijn goed vertegenwoordigd in de grote tuinen. Deze laatste twee zijn te typeren als struweelvogels, die verspreid door het gehele onderzoeksgebied in grote aantallen voorkomen. De Zwartkop is met 238 territoria de meest algemene broedvogel van de Weerter Kempen. Ondanks dat de aantallen voor deze soort in eerdere karteringen niet zijn meegenomen, is te verwachten dat deze recent zijn toegenomen.

Ook in de vochtigere delen van het onderzoeksgebied doen struweelvogels het goed, waarbij het bovengemiddeld natte voorjaar en de recente landschappelijke ontwikkelingen op de Raamweiden, in combinatie met het lokaal verruigen van enkele kruidenrijke graslanden, voorziet in (tijdelijk) nieuw broedbiotoop. Naast stabiele aantallen voor Kleine Karekiet en Bosrietzanger, welke beide sterk zijn toegenomen ten opzichte van 1992, nemen de aantallen voor Spotvogel, Sprinkhaanzanger, Grasmus en Blauwborst sterk toe. Bovendien werd in 2023 voor het eerst ook een territorium van Rietzanger vastgesteld.

Andere positieve recente ontwikkelingen in het buitengebied zijn de vestiging van Grauwe Klauwier met twee territoria en Cetti's Zanger en Graszanger met beide één territorium. Mogelijk gedreven door klimaatverandering, verschuift het verspreidingsgebied van deze soorten al enkele jaren in noordelijke richting. De Grauwe Klauwier en Cetti's Zanger doorlopen daarbij een heuse kolonisatie en de Graszanger bezet elk jaar een aantal territoria meer. Dat neemt overigens niet weg dat het nog altijd een zeldzame broedvogel betreft.

Binnen de grenzen van het meetnetplot 'Wijffelterbroek (061)' zijn 17 inventarisaties uitgevoerd in de periode 1992-2023. In het geval van 13 inventarisaties, werden deze uitgevoerd door Provincie Limburg. De resterende jaren werden opgevuld met gegevens die verzameld werden door Johan Leurs in samenwerking met lokale vrijwillige vogeltellers.

Tabel 7. Veranderingen in de broedvogelbevolking in meetnetplot 'Wijffelterbroek (061)' van Provincie Limburg in 1992, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2008, 2010, 2011, 2017, 2018, 2022 en 2023.

Soort	'92	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'08	'10	'11	'17	'18	'22	'23
Gauwe Gans														4	3		5
Nijlgans							1		1								
Krakeend												1			1		
Patrijs	1					1			2		1						
Kwartel										2							
Koekoek		1				1	1				1					1	
Holenduif				1									1				
Zomertortel		1			1	1			1								
Wattal				1		1				2							1
Waterhoen				1	1	1	1		2								
Kievit		1	3	4	1	1	1	1	2	5		1	4		2		2
Wulp	1												1				
Watersnip									1	2		1					
Kleine Bonte Specht					1												
Grote Bonte Specht		1	1	1	1	1	1	1	1		1					1	
Groene Specht										1						1	1
Zwarte Specht												1					
Torenvalk							1	1		1							
Wielewaal	1					2						1					
Zwarte Kraai								2	1	4	1				1		
Matkop	1	1			1	1				1					2		1
Veldleeuwerik	1		1			1							1				
Fitis		2	2	3	2	3	3	2	2	1	8	4	2		2		1
Kleine Karekiet																5	1
Bosrietzanger						1				1	6	3	4	7	7	5	8
Spotvogel	1					1	1			2			1			3	2
Sprinkhaanzanger					1		1	2	1	5			1	3		2	1
Tuinfluit		2	1	2	1	1	3	4	2	3	5	5	2	3	1	2	
Grasmus	1	4	3	4	8	8	7	8	5	11	4	8	3	9	7	6	9
Boomklever												1	1		1		
Boomkruiper	3	1		1	1	1	1			1	1	1	1	1	1		1
Grote Lijster						1										1	
Gauwe Vliegenvanger	1	1	1	1			1					1					
Blauwborst				2	3	3	3	4	3	6		1		1	3	2	3
Bonte Vliegenvanger			1							1							
Roodborsttapuit	1	3	2	2	5	5	3	5	6	3	2	5	6	2	1	4	5
Gele Kwikstaart												1					
Graspieper		1				3	2	2	2	2	1	4	2	1	2	3	3
Boompieper				1	1	1	1		1	2	1	3		2	1	4	1
Kneu										1				1	1		3
Putter														1		2	1
Geelgors					1	2	1			1	1	2	6	1	1	1	1
Rietgors		1	2	2	3	3	3	4	4	10	1	2	2	3	4	3	3
Soort	'92	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'08	'10	'11	'17	'18	'22	'23
# Soorten	10	13	10	14	16	23	19	12	17	23	15	19	15	14	18	18	20
# Territoria	12	20	17	26	32	44	36	36	37	68	35	46	37	39	41	48	53

Het meetnetplot is 23,2 hectare groot en ondanks het beperkte oppervlak werden gemiddeld 16 soorten gekarteerd, waarbij gemiddeld 37 territoria werden vastgesteld. Een reeks algemene soorten werd daarbij niet in kaart gebracht. Gezien het geringe oppervlakte is de invloed van randeffecten relatief groot en is het voor veel soorten een kwestie van *hit or miss*, waarbij ze het éne jaar binnen de begrenzing worden waargenomen en een ander jaar niet. Desondanks zijn een aantal lokale ontwikkelingen te ontwaren.

Tussen 2011 en 2017 heeft de Grauwe Gans haar intrede gemaakt in het meetnetplot en sindsdien nemen de aantallen toen, geheel conform de landelijke ontwikkelingen. Grote Canadese Gans is nog altijd afwezig, maar zal wellicht de komende jaren volgen.

Kwartels werden enkel in 2006 vastgesteld. Patrijs was een regelmatige broedvogel, maar verdween na 2008 eveneens. De Wulp hield het iets langer vol en verdween na 2011. Gele Kwikstaart werd enkel in 2010 opgetekend. De Kievit was altijd de meest talrijke weidevogel binnen het plot, maar was de afgelopen tien jaar regelmatig afwezig. De landelijke afnames onder de boerenlandvogels lijken lokaal ook te voltrekken. De Graspieper toont daarbij eveneens een gelijkenis van de landelijke trend met een matige toename sinds 1992.

De recente herstelwerkzaamheden in het beekdal van de Raam hebben directe effecten gehad op het landschap in het meetnetplot. Zo is de beek verlegd waarvoor delen van de Raam, de Vetpeel en de Tweede Zijtak van de Vetpeel zijn afgegraven en andere delen gedempt, met schommelingen in het waterpeil tot gevolg. Voor de werkzaamheden is lokaal vegetatie gesnoeid, gemaaid, geplagd of stuk gereden en verspreid door het terrein lagen hopen zand en snoeiafval. (Die door de start van het broedseizoen pas na afloop verwijderd konden worden.) Het verdwijnen van enkele stukken randvegetatie zou de oorzaak kunnen zijn voor het ontbreken van Tuinfluiter en de afname van Boompieper.

Om ruimte te maken voor het grondverzet is de gebruikelijke groep grazers uit het gebied gehaald, wat ervoor gezorgd heeft dat er al wat ruigtevegetatie opkomt. De recente toenames van soorten als Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus, Blauwborst, Roodborsttapuit en Kneu illustreren de uitwerking hiervan op de broedvogelbevolking. Het gaat erg interessant worden om ook de ontwikkelingen op de lange termijn te volgen de komende jaren.

Hieronder volgen aantalsvergelijkingen voor de BMP-plots gelegen in de Laurabossen, Tungelerwallen en Stramproysche Heide. Omdat deze plot binnen de totaalvergelijking vallen, zijn de interpretaties beknopt en worden enkel noemenswaardige bevindingen beschreven.

Tabel 8. Veranderingen in de broedvogelbevolking binnen BMP-plot '5560 Laurabossen' (369,56 ha) in 1992, 2006, 2008, 2012, 2017 en 2023. Ng = niet geteld.

Soort	'92	'06	'08	'12	'17	'23	Soort	'92	'06	'08	'12	'17	'23
Grauwe Gans		1				25	Veldleeuwerik	2				1	2
Nijlgans						1	Fluiter	6		1	4		1
Patrijs	1		1				Kleine Karekiet	2				2	
Kwartel					1	1	Bosrietzanger		3	1	1	1	1
Nachtzwaluw		3	6	11	11	13	Spotvogel	2			1		
Koekoek	2	2	2	2	7	2	Sprinkhaanzanger		3	1		1	1
Holenduif	1	2		1			Tuinfluiter				1	9	6
Zomertortel	3						Grasmus	4		3		7	9
Waterral		1			1		Vuurgoudhaan						4
Meerkoet		1			1		Boomklever		5	1	1	13	12
Scholekster	1						Boomkruiper	10	13	4	26	27	57
Houtsnip		2	4	5	2	1	Kramsvogel	1					
Wespendief				1	2		Grote Lijster	2	4	2	4	4	11
Sperwer			1	1	2		Gr. Vliegenvanger	1			1	3	8
Havik	2	1	1	1	1	2	Blauwborst		1				2
Buizerd	3	3	5	6	2	1	B. Vliegenvanger		3		2	1	10
Ransuil		1				1	Zwarte Roodstaart		1	2	2		
Oehoe						1	Gekr. Roodstaart	1	5	3	6	23	17
Bosuil	1	1	2			2	Roodborsttapuit	4		9	7	8	15
Kl. Bonte Specht				1		3	Graspieper	10	5	4	1	1	
Gr. Bonte Specht	9	12	22	33	33	25	Boompieper	39	43	23	63	50	53
Zwarte Specht	1	2	1	1	2	1	Appelvink		1			2	9
Groene Specht			1		1	2	Goudvink		1		1	4	1
Torenvalk		1	1				Kneu		10	4	4	2	14
Wielewaal	2	1	1	1	9	4	Kruisbek		4			2	2
Zwarte Kraai	Ng	19	2	3	4	4	Putter					2	5
Zwarte Mees	35	24	14	18	11	18	Sijs						1
Kuifmees	46	26	16	41	31	40	Geelgors	4		2	7	1	1
Matkop	8	6	5	10	8	7	Rietgors	1					
Boomleeuwerik	10	4	3	11	8	11							
# Soorten	30	35	33	34	40	44	# Territoria	214	215	150	279	301	407

Binnen de grenzen van het BMP-plot in de Laurabossen is vrijwel geen water aanwezig, waardoor watervogels op de lijst ontbreken. Wel werd een toename van Grauwe Gans geconstateerd, die deels te verklaren zal zijn door de landelijke stormachtige toename en deels doordat de graslandpercelen aan de Lozerweg mogelijk niet gekarteerd zijn in andere jaren. Nijlgans vestigde zich met één territorium. Niet in de buurt van water, maar bovenop een oud haviknest midden in het naaldbos.

In het bos is de verdere toename van Nachtzwaluw noemenswaardig. Deze soort profiteert van de open vlaktes die ontstaan als gevolg van selectieve kap en natuurlijk verval van de naaldbossen. Waar in de avondschemer vooral gebaltst werd boven de Lauraheide, werd in de ochtend, wanneer mannetjes dichter bij het nest zingen, regelmatig gezongen vanuit kleine kapvlaktes in het bos. Het vrijkomen van dit soort nieuwe biotopen zal bijdragen aan de verdere toename van deze soort.

Opvallend is de sterke toename van Kleine Bonte Specht. De soort werd enkel in 2012 met één territorium vastgelegd binnen de plotgrenzen, terwijl er in 2023 op vier locaties territoriale individuen of paren aanwezig waren. Aan de randen van de naaldbossen zijn singels met oude eiken en berken ruim voorhanden. Mogelijk zijn deze inmiddels oud en zacht genoeg zodat ze geschikt zijn voor deze soort. Grote Bonte Specht neemt daarentegen wat af, wat met een zelfde redenatie lastig te verklaren is.

Het lijkt erop dat naalddoutspecialisten als Zwarte Mees, Kuifmees en Matkop een aardig stabiele situatie kennen. Dit is uiterst positief gezien deze soorten in kleinere naaldbossen, waaronder de Stramproysche Heide en Tungelerwallen, gestaag afnemen.

Na een aantal jaren afwezig te zijn geweest, werd weer een territorium van Ransuil vastgesteld op basis van de vondst van een groep roepende takkelingen. Tevens werd een succesvol broedgeval van Oehoe geconstateerd. Het eerste voor de Laurabossen.

Tabel 9. Veranderingen in de broedvogelbevolking binnen BMP-plot '4638 Tungelerwallen' (312,47 ha) in 1992, 2003, 2006, 2016, 2017 en 2023.

Soort	92	03	06	16	17	23	Soort	92	03	06	16	17	23
Brandgans						1	Boomleeuwerik	4	8	3	12	1	7
Nijlgans						1	Veldleeuwerik	4	2				3
Krakeend						4	Fluiter	3			2		
Patrijs	4	1				1	Kleine Karekiet					7	4
Nachtzwaluw				2		5	Bosrietzanger					4	3
Koekoek	3			2	2		Spotvogel	3				1	2
Holenduif	8		1	3	6	2	Tuinfluiter				1	6	16
Waterhoen					2	4	Grasmus	5	1		10	16	22
Scholekster	1						Boomklever		2	5	10	12	15
Kievit				4			Boomkruiper	12	4	10	47	21	52
Houtsnip		1		3	1	2	Grote Lijster	7			1	4	8
Wespendief	1				1		Gr. Vliegenvanger	3				2	8
Sperwer	3			1	1	1	B. Vliegenvanger				1	1	22
Havik		1		2	1	2	Zwarte Roodstaart				2		1
Buizerd	2	2		4	3	1	Gekr. Roodstaart	6			6	7	12
Ransuil	1			1			Roodborsttapuit	1			1	2	15
Bosuil	1			4	3	3	Ringmus						1
Kl. Bonte Specht				3		1	Gele Kwikstaart			1	2	1	20
Gr. Bonte Specht	7	6	5	37	17	14	Graspieper	1				1	1
Zwarte Specht	1	1	2	1			Boompieper	12	16	13	26	13	26
Groene Specht	1	1	1	2	2	2	Appelvink				1	1	8
Boomvalk				1	1		Goudvink				1	2	2
Grauwe Klauwier						1	Kneu						12
Wielewaal				1	2	4	Kruisbek		8	1			
Zwarte Kraai			6	23	10	9	Putter				1	1	6
Zwarte Mees	18	7	10	18	2	2	Geelgors	12	14	5	12	3	10
Kuifmees	32	17	7	43	13	14	Rietgors					2	
Matkop	17	7	7	10	4	2							
# Soorten	28	18	15	37	38	46	# Territoria	173	99	77	301	179	373

In eerste opzicht lijkt het alsof er veel veranderd is onder de watervogels, met de vestiging van Brandgans, Nijlgans en Krakeend en de toename van Waterhoen. De kans is echter aanzienlijk dat dit een gevolg is van de gebruikte begrenzing. Ondanks dat deze op papier vergelijkbaar is, kan het zijn dat de oevers van de Tungelroysche Beek in de andere jaren niet meegenomen zijn in de kartering. Dit zijn juist de plekken waarin de territoria liggen.

In de bossen zien we stabiele situaties en lichte toenames onder de spechten en holenbroeders. Ook hier neemt het aantal Grote Bonte Spechten wat af, wat doet vermoeden daar hier enig waarnemerseffect van invloed is. De soort lijkt namelijk in alle gebieden wat af te nemen ten opzichte van de kartering in 2017. Beide vliegenvangers nemen toe. De Grauwe van twee naar acht territoria en de Bonte van één naar 22 in zes jaar tijd. Het is moeilijk voor te stellen dat de soort eerder gemist is, want ze zongen afgelopen voorjaar vanuit alle uithoeken van de Tungelerwallen. Het ouder worden van de bossen en de overstap naar gemengde bossen zullen hebben bijgedragen aan de recente toename.

De rest van de ontwikkelingen spelen zich af buiten het bos, in het akkerland en de kruidenrijke graslanden aan de Heltenbosdijk. Dat hier recente beheeringrepen en de inzet van grazers een positief effect hebben op het biotoop is evident in de vestiging van Grauwe Klauwier en Kneu en de toenames onder struweelvogels als Spotvogel, Tuinfluiter, Grasmus en Roodborsttapuit. Indicatoren dat er het voedselaanbod in het buitengebied wat is verbeterd is ook terug te zien in de toename van Grote Lijster, Putter en Geelgors.

Tabel 10. Veranderingen in de broedvogelbevolking binnen BMP-plot '5254 Stramproysche Heide' (218,92 ha) in 1992, 2004, 2006, 2010, 2011, 2017 en 2023.

Soort	92	04	06	10	11	17	23	Soort	92	04	06	10	11	17	23
Grauwe Gans						2	15	Zwarte Kraai			11			8	8
Nijlgans							1	Zwarte Mees	11	5	7	1	1	2	1
Zomertaling							1	Kuifmees	13	4	11			20	8
Krakeend						2	1	Matkop	8	2	3			4	3
Tafeleend							1	Boomleeuwerik						1	5
Kuifeend						2	2	Veldleeuwerik	1				1		
Patrijs	1	1			1			Huiszwaluw							20
Kwartel							1	Bosrietzanger		1					1
Nachtzwaluw				1	1	1	1	Spotvogel			2			3	4
Koekoek	1					3	1	Sprinkhaanzanger						1	
Holenduif	3		2			7	7	Tuinfluitier						14	10
Zomertortel	5		2			1		Grasmus	2	8	3	5	4	9	13
Waterhoen						2	1	Vuurgoudhaan							3
Meerkoet						2	5	Boomklever			2	5	4	13	11
Dodaars						1	2	Boomkruiper	11	3	9	9	8	29	22
Kievit		15		5	6	2	4	Grote Lijster	3		3			4	4
Wulp					1			G. Vliegenvanger	1		4			9	4
Houtsnip			1			2	3	Blauwborst							2
Wespendief						1		Nachtegaal	2						
Sperwer	1		1		1	1		B. Vliegenvanger	1	2	2		2	13	10
Havik		2				1		Z. Roodstaart	1					1	3
Buizerd		7	1	5	5	3	1	Gekr. Roodstaart	5		1		2	3	1
Steenuil							1	Roodborsttapuit		3				3	11
Ransuil						1		Gele Kwikstaart						1	
Bosuil	1		1			2	1	Graspieper						3	3
Kl. Bonte Specht		2	1	2	2	1		Boompieper	12	15	12	12	14	28	30
Gr. Bonte Specht	9	35	7	14	15	11	11	Appelvink							2
Zwarte Specht	3	3	1	1	1	1	1	Goudvink	1					4	1
Groene Specht		5	1	2	2	2	2	Kneu			1			1	3
Torenvalk		5						Kruisbek			2			1	
Boomvalk		4		1				Putter						2	5
Grauwe Klauwier							1	Geelgors	10	47	7	12	16	8	17
Wielewaal			1			7	8	Rietgors							1
Ekster			2				1								
# Soorten	23	20	28	14	19	48	52	# Territoria	106	169	101	75	87	243	279

Ook op de Stramproysche Heide is een toename van watervogels vastgesteld. Naast de gebruikelijke groei van de ganzenpopulatie, hebben de bovengemiddeld natte condities van afgelopen voorjaar bijgedragen aan de vestiging van Zomertaling en Tafeleend. Dit heeft mogelijk ook invloed gehad op de vestiging van Blauwborst en Rietgors in biotopen die natter waren dan gebruikelijk. Wat hier eveneens aan meewerkt is de opkomst van nieuwe braamstruwelen en het verruigen en uitgroeien van bestaande struweelvegetatie. Dit resulteerde vervolgens in geschikt broedbiotoop voor de Grauwe Klauwier en ook struweelvogels als Spotvogel, Grasmus en Roodborsttapuit nemen toe.

4.3.3. Soortbeschrijvingen

In deze paragraaf worden schaarse, bedreigde, noemenswaardige en/of karakteristieke soorten van de Weerter Kempen besproken.

Zomertaling (BE), N=1

Op 30 maart werden twee paar Zomertaling aangetroffen op de oever van de Tungelroysche Beek, nabij de Heltenbosdijk. Niet alleen viel dit stuk van het beekdal net buiten de begrenzing, maar werden de waarnemingen ook gedaan ver voor de datumgrens van 15 april. Later werden de eenden in deze contreien niet meer waargenomen. Op 9 juni werd er door een paar volop gebalst op de oever van de centraal gelegen waterpartij in de Stramproysche Heide. De soort prefereert natte graslanden om te broeden en mede door de bovengemiddelde hoeveelheid neerlag van afgelopen voorjaar bleef er op deze plek lang water staan. Ook de oever met pitrus viel dit jaar niet droog, waarvan de Zomertaling mogelijk heeft geprofiteerd. Of deze bedreigde Rode Lijst-soort overgaan is tot broeden is niet bekend. Bijzonder is de recente vestiging alleszins.

Slobeend (KW), N=1

Net als de Zomertaling is de Slobeend een karakteristieke broedvogel van vochtige graslanden. Van deze soort werden slechts enkele waarnemingen gedaan. Zo werd eind maart een los mannetje ingevoerd nabij de plas in de noordwesthoek van de Kettingdijk. Op 29 mei werd op dezelfde locatie een paar aangetroffen, waarbij de combineerde waarnemingen resulteren in een territorium. Dit gebeurde niet eerder bij een grootschalige kartering van de Weerter Kempen.

Wintertaling (KW), N=2

Ook voor de Wintertaling werden bij de karteringen van 1992, 2006 en 2017 geen territoria opgetekend. Dat de soort zich in 2023 met twee territoria zou vestigen is positief en past bij diens sterk fluctuerend voorkomen. Het gros van de Wintertalingen in Nederland broedt bij vennen op hoge zandgronden (Sovon 2018). De aantallen schommelen sterk van jaar tot jaar, waarbij ze vaak hoger zijn na een zachte winter gevolgd door een nat voorjaar. De bovengemiddelde hoeveelheid neerslag heeft eraan bijgedragen dat er rondom de vele waterpartijen voldoende geschikt broedbiotoop beschikbaar was. Tientallen paren werden aangetroffen op de waterpartijen nabij de Grensweg, het ven tussen de Pruiskesweg en de Raam, en de plas in de noordwesthoek van de Kettingdijk. Op deze laatste twee locaties bleef één paar voldoende lang hangen om tot een territorium te komen.

Patrijs (KW), N=2

Op landelijke schaal is de Patrijs de afgelopen 30 jaar met 95% afgenomen. Ook in de Weerter Kempen is deze ontwikkeling evident en liepen de aantallen terug van 13 territoria in 1992 naar slechts één in 2006. Afgelopen voorjaar werden twee territoria vastgesteld op basis van waarnemingen van paren in geschikt broedbiotoop. Eén paar had duidelijke binding met het recent in ontwikkeling genomen terrein langs de Hazenheuvel. Hier groeide in het voorjaar allerhande kruiden tussen de vele aangeplante bomen. Het andere paar verkoos de akkers ten zuiden van de Tungelerwallen.

Nachtzwaluw, N=9

De Nachtzwaluw is een broedvogel van heidevelden. Een combinatie van open heidevlaktes of graslanden met een structuurrijke bosrandzone wordt geprefereerd. Dergelijk biotoop is op meerdere locaties voorhanden. Het meest voor de hand liggend zijn de Laurabossen. In de avondschemer voorafgaand aan het nachtbezoek van eind mei, werd volop gebaltst boven de Lauraheide. Tegen middernacht was het stil, maar vanaf 01:30 uur werd weer regelmatig gezongen. Dit keer niet op het centrale open terrein, maar vanuit verschillende kapvlaktes tussen het aaneengesloten naaldbos. Op basis van deze waarnemingen werden 13 territoria vastgesteld, welke grotendeels overeenkwamen met de resultaten van de groep vrijwillige vogeltellers. Ook de Tungelerwallen en Stramproysche Heide werden 's nachts bezocht en ondanks dat er minder areaal aan geschikt broedbiotoop ligt, konden hier respectievelijk vijf en één territorium worden vastgesteld.

Dat de Weerter Kempen geschikt zijn voor Nachtzwaluw werd voor de eeuwwisseling al opgemerkt door vogelteller Cor Caris. Sindsdien werden door haar en een reeks vrijwilligers bijna jaarlijks nachtzwaluwellingen uitgevoerd in de drie BMP-plots (Tabel 11). Het aantalsverloop in Tabel 11 toont dat de Nachtzwaluw ergens begin jaren '90 voor het eerst werd gedocumenteerd in de Laurabossen. Sindsdien nemen de aantallen licht toe. Op de Stramproysche Heide werd een eerste territorium opgetekend in 2010 en in de Tungelerwallen in 2013. Het ontbreken van territoria uit 2017 heeft wellicht te maken met het gegeven dat bij provinciale karteringen geen nachtrondes gelopen worden, waardoor de soort mogelijk gemist is.

Tabel 11. Territoriumaantallen van Nachtzwaluw in de jaren dat de soort onderzocht is.

Nachtzwaluw	92	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	16	17	23
Laurabossen	0	5	7	8	8	7	8	9	11	3	6	9	10	9	10	11	13	-	-	12	13
Tungelerwallen	0	-	-	-	-	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	2	4	2	0	5
Strampr. Heide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	1

Koekoek (KW), N=10

Sinds begin jaren '90 verliest de Koekoek aan terrein in Nederland. In de Weerter Kempen lijkt de soort echter aardig stabiel te blijven, al komt dat niet direct tot uiting in de aantalsontwikkeling. Zo werden in 2017 nog 19 territoria in kaart gebracht, terwijl de teller in de karteringen daarvoor en sindsdien niet hoger uitkomt dan tien territoria. Waarnemingen werden verzameld verspreid over het gehele onderzoeksgebied en enkel boven de Lauraheide en de uitloper van de Kettingdijk kwam het tot confrontaties tussen rivaliserende mannetjes.

Zomertortel (KW), N=4

De Zomertortel is een kenmerkende soort voor het kleinschalig agrarisch landschap met een hoog aandeel akkerbouw. Ondanks dat er slechts in beperkte mate voor de soort relevante granen worden verbouwd in de regio en het aanbod en de diversiteit aan kruiden in de graslanden verschaalt, komt de soort nog voor in de Weerter Kempen. In tegenstelling tot grote delen van Nederland waar de Zomertortel al is verdwenen. De vier territoria zijn gebaseerd op waarnemingen van zacht zingende individuen in de Kruispeel (één) en het Wijffelterbroek (drie). Sinds de 13 territoria uit 1992 is het aantal tijdens een grootschalige karteringen niet meer zo hoog geweest.

Porseleinhoen (KW), N=1

Tijdens het nachtbezoek van 9 juni werd een roepend Porseleinhoen gehoord. De kenmerkende zachte zang kwam voort uit de natte, dichte biezenvegetatie in een laagte tussen de Raam en de Stramproyergrensweg. De soort kent een teruggetrokken bestaan en aantallen fluctueren sterk tussen droge en natte jaren. De relatief natte omstandigheden van afgelopen voorjaar hebben mogelijk eraan bijgedragen dat er voldoende broedbiotoop beschikbaar was. Eerder in het voorjaar werden waarnemingen van Porseleinhoen gemeld nabij de Abeek, maar later in het seizoen werden geen vervolgwarnemingen gedaan. Mogelijk betreft het hier hetzelfde individu dat een eindje verderop een territorium bezet heeft. Bij de kartering van 2017 werd er op de locatie tegen de Belgische grens wel een stip gezet.

Roerdomp (KW), N=1

In 2023 werd voor het eerst een territorium van Roerdomp vastgesteld tijdens een grootschalige kartering van de Weerter Kempen. De soort werd verwacht in de Kruispeel, gezien ze daar de afgelopen jaren regelmatig te horen was vanaf de openbare weg (Lozerweg, Kempenweg). Zowel aan de rand van de grote plas aan de Lozerweg, als bij de kleine plas richting de golfbaan werd er tijdens meerdere bezoeken gehoempd. Door het ontbreken van uitsluitende waarnemingen ontstond al snel het vermoeden dat het om één individu ging dat tussen beide plassen op en neer bewoog. Naast zangwaarnemingen liet het luidruchtige mannetje zich regelmatig zien in de wilgentakken.

Steenuil (KW), N=2

Habitatdegradatie, het opdrogen van het voedselaanbod, predatie door steenmarters en het verdwijnen van nestgelegenheid worden genoemd als oorzaken voor het slinken van de landelijke steenuilpopulatie. Omwille van die laatste twee redenen zijn verspreid door het land vele werkgroepen actief die voorzien in marterproof nestkasten. Zo ook in Gemeente Weert. Verschillende nestkasten werden aangetroffen

op boerenerven en in tuinen, dus tijdens de nachtbezoeken werden deze locaties nauwlettend in de gaten gehouden. Dit resulteerde in twee territoria op basis van roepende mannetjes. Niet eerder stond de soort op de lijst van de grootschalige karteringen, maar dat heeft wellicht te maken met het ontbreken van nachtbezoeken en een beperkte onderzoekinspanning in bebouwd gebied. Het is echter niet uit te sluiten dat de inzet van de lokale steenuilenwerkgroep een bijdrage heeft geleverd.

Ransuil (KW), N=1

De Ransuil neemt al jaren af in Nederland. Waar in 1992 nog twee territoria van de soort werden vastgesteld, komt het aantal van 2006, 2017 en 2023 niet hoger dan één uit. Tijdens het nachtbezoek in de Laurabossen werd geroepen door ransuiltakkelingen vanuit de top van een grove den aan de rand van de Lauraheide. In dit éne territorium werd dus succesvol gebroed.

Oehoe (GE), N=1

Ondanks dat de Oehoe als gevoelig is opgenomen op de Rode Lijst, kent de soort recent een toename in het zuiden van Nederland. Geholpen door het uitzetten van volwassen Duitse vogels en het ontsnappen van Oehoes uit gevangenschap, heeft de soort zich gevestigd in menig Limburgs en Brabants bos van enige omvang. Zo ook in de Laurabossen. Het territorium werd per toeval vastgesteld op basis van een vondst van een nest op 29 mei met daarop een juveniele vogel. Het betreffende nest was in maart nog het toneel voor baltsende Haviken, maar sindsdien werden geen tekenen van leven vastgesteld. Tijdens een nestcontrole werden restanten van de eerder genoemde Haviken onder het nest gevonden, te midden van resten van haas, egel, Buizerd, Roek, Zwarte Kraai, Houtduif, Postduif en Zilvermeeuw. Bovenop het nest prijkte een takkeling van enkele weken oud. Zo werd niet alleen het eerste territorium binnen de Weerter Kempen vastgesteld, maar ook het eerste succesvolle broedgeval gedocumenteerd. De stemming werd echter snel grimmiger, nadat het kuiken een dag later op de grond werd aangetroffen. Jonge Oehoes hebben er een handje van om vlak voor het uitvliegen, net iets te vroeg, al uit het nest te springen en hulpeloos nog een tijd op de grond door te brengen alvorens weer de veiligheid van de bomen op te zoeken. Het betreffende kuiken was echter niet alert en lag in vreemde houding op de grond. Bewegingen waren sporadisch en ongecontroleerd, waarbij regelmatig het evenwicht verloren werd en het kuiken de kop liet hangen. Voor de zekerheid werd de vogel naar een nabijgelegen roofvogelopvang gebracht, in de hoop dat ze hier kon aansterken en later weer worden uitgezet. Niet veel later volgde het bericht dat de vogel was komen te overlijden en enkele dagen daarop werd medegedeeld dat vogelgriep hiervan de oorzaak was. Zo werd eveneens het eerste geval van vogelgriep bij een Oehoe in Nederland gedocumenteerd. Blijkbaar is het jong geïnfecteerd geraakt door het eten van besmette prooien. Welke consequenties dit heeft gehad voor de ouders en eventuele andere kuikens in het nest blijft gissen.

Middelste Bonte Specht, N=3

Rond de eeuwwisseling zette de Middelste Bonte Specht een spectaculaire kolonisatie in vanuit het zuidoosten van ons land. Binnen enkele jaren bereikte de soort Midden-Limburg en Noord-Brabant. Bij eerdere karteringen werden nog geen territoria vastgesteld, maar in 2023 konden drie stippen worden gezet binnen de begrenzing van de Weerter Kempen. De territoria zijn gebaseerd op waarnemingen van roepende mannetjes in geschikt broedbiotoop. Zonder uitzondering werd gezongen uit de top van een dode eik in een nat broekbos. Eén individu verkoos daarbij een oud eikenbos langs de Tungelrooyse Beek in de Kruispeel en de andere twee individuen zongen in het Wijffelterbroekbos. Op deze plekken is vergelijkbaar bosgebied ruimschoots voorhanden, waardoor het niet onwaarschijnlijk is als de aantallen verder zullen oplopen.

Torenvalk (KW), N=1

Een groot deel van de Nederlandse torenvalkpopulatie broedt in speciaal voor de soort geplaatste nestkasten in agrarisch gebied. De Torenvalk is een superbe muizenjager, vandaar dat agrariërs maar al te graag voorzien in broedgelegenheid op hun land. Het is altijd de moeite waard om deze nestkasten in een onderzoeksgebied stevast te controleren. Op deze manier kon worden vastgesteld dat in één van de nestkasten op de Stramproysche Heide succesvol jongen werden grootgebracht.

Grauwe Klauwier, N=2

Als gevolg van het verschrallen van het aanbod aan grote insecten, de voornaamste voedselbron voor de Grauwe Klauwier, namen zowel de verspreiding als het aantal broedparen in Nederland sterk af in de vorige eeuw. Rond 2002 keerde het tij en sindsdien neemt het aantal broedparen in ons land weer toe. Het gros van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in kleinschalig agrarisch landschap en heide- en veengebieden met voldoende structuur. In de onderzochte terreinen van de Weerter Kempen zijn dit soort biotopen te vinden, met name te midden van het kruidenrijk grasland in het zuidelijk deel van het gebied. Aan de Raamweiden, nabij de bocht in de Pruiskesweg, was een paar aanwezig, evenals in de

knik van de Tungelroysche Beek aan de westkant van de Tungelerwallen. Op beide locaties werd gebroed in een dichte ruigte van braam, getuigen het aandragen van voedsel door de mannetjes. Het aanbod van vergelijkbaar biotoop in de regio is redelijk groot, waardoor na de recente vestiging een verdere toename verwacht kan worden.

Wielewaal (KW), N=23

Eind april werd voor het eerst het gejuel van een Wielewaal opgemerkt. Vanaf dat moment was het hek van de dam en volgde nog 57 waarnemingen gedurende het broedseizoen. De waarnemingen resulteerde in 23 territoria, een mooi aantal voor deze kwetsbare soort. De hoogste dichtheden werden vastgesteld in de broekbossen van de Kruispeel en oude eiken- en gemengde loofbossen op de Stramproysche Heide en aan de rand van de Tungelerwallen. Er werden tevens enkele zingende individuen aangetroffen in naaldbospercelen. Dit is niet gebruikelijk en wellicht een gevolg van de relatief hoge dichtheden in de optimale habitats. In het Wijffelterbroekbos bleef het relatief stil. Wellicht is er een verband met het hoge aandeel afgestorven, kale loofbomen. De kleurrijke en opvallende Wielewaal prefereert namelijk bomen met een hoog, dicht bladerdek om zich goed in te verschuilen. Mogelijk waren de omstandigheden in het bos afgelopen voorjaar ook simpelweg te nat voor de soort. Voor een groot deel van het seizoen stond er namelijk een flinke laag water in het bos.

Zwarte Mees (GE), N=21

De Zwarte Mees vertoont op landelijk niveau al geruime tijd een afname. De degradatie en fragmentatie van geschikte leefgebieden worden vaak als oorzaak genoemd. Als gevolg van gerichte boskap, niet onregelmatig in het kader van heideherstel, en natuurlijke sterfte veroorzaakt door droogte, neemt het areaal naaldbos in ons land af. Voor een naaldboutspecialist als de Zwarte Mees is te verwachten dat dit een negatieve impact heeft op het voorkomen en zo werd gedacht dat de aantallen in de Weerter Kempen dit jaar lager zouden uitkomen. Met 21 territoria ten opzichte van de 15 territoria in 2017 lijkt de soort lokaal echter toegenomen. Daarbij valt op dat de Zwarte Mees vrijwel verdwenen is van de Stramproysche Heide (één territorium) en de Tungelerwallen (twee territoria). Wanneer verder teruggegaan wordt in de tijd, blijkt dat de populatie gehalveerd is ten opzichte van 2006 (43 territoria) en dat er nog maar een derde over is van de aantallen uit 1992 (65 territoria).

Matkop (GE), N=14

Net als Zwarte Mees laat ook de Matkop al geruime tijd een landelijke afname zien en staat eveneens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst. De soorten kennen een vergelijkbare verspreiding en zijn beide in naaldbossen te vinden. De Matkop komt daarnaast voor in natte zachthoutbossen. Beide biotopen zijn goed vertegenwoordigd in de Weerter Kempen, als ook de Matkop met 14 territoria. Dit is echter een fractie van de 51 territoria die werden vastgesteld in 1992.

Veldleeuwerik (GE), N=14

Gedurende het hele voorjaar klonk de zang van de Veldleeuwerik boven de Lauraheide en de natte graslanden en akkers langs de Raam en de Tungelroysche Beek. Ook het recent aangeplante terrein langs de Hazenheuvel was het toneel voor eindeloze baltsvluchten. Tijdens de eerdere grootschalige karteringen concentreerden de territoria zich op dezelfde locaties. In 1992 werden 19 territoria in kaart gebracht en in 2006 slechts nog één. In de periode tot 2017 namen de aantallen licht toe tot vijf territoria en sindsdien zijn er nog een aantal bijgekomen. Mogelijk hebben lokale ontwikkelingen in de kruidenrijke graslanden als gevolg van begrazing en een gewijzigd maaibeleid eraan bijgedragen dat er meer voedsel beschikbaar is.

Oeverzwaluw, N=20

Tijdens het bezoek van 3 mei vlogen tientallen Oeverzwaluwen af en aan bij een aantal flinke zandhopen op het erf van Kruisdijk 1. Maar liefst 20 vers uitgegraven nestholtes werden geteld, maar duidelijke tekenen van bewoning en broedpogingen ontbraken. Tijdens het volgende bezoek bleek dat de zandhopen deels waren afgegraven en ingestort, en de Oeverzwaluwen verdwenen. Jammerlijk en bovendien illegaal.

Huiszwaluw (GE), N=27

Op twee locaties binnen het onderzoeksgebied huisde een kolonie Huiszwaluwen. Tegen de voorgevel van de boerderij aan Wijffelterbroekdijk 51 werden zeven nesten gebouwd en in de spits van het dak van een schuur aan Lochtstraat 7 betrokken Huiszwaluwen 20 kunstnesten. In theorie zijn meer boerderijen geschikt om de soort te huisvesten, maar in de praktijk blijkt dit voor veel bewoners minder wenselijk. Dat de Huiszwaluw ontbreekt in de eerdere grootschalige karteringen is hoogstwaarschijnlijk een gevolg van een beperkte dekking van het bewoond gebied.

Spotvogel (GE), N=23

De Spotvogel, die als gevoelig is opgenomen op de Rode Lijst, was met 23 territoria vertegenwoordigd in het onderzoeksgebied. Spotvogels broeden met name in laan- en erfbeplanting en natte struwelen. Grote, dichtere bossen worden gemeden. Dit wordt weerspiegeld in de territoriumlocaties, waarbij de hoogste dichtheden gevonden werden in de verruigde braamstruwelen langs de Raam en Tungelroysche Beek en aan de randen van broekbossen. De aantallen in 2006 (zes territoria) en 2017 (zeven territoria) waren relatief laag, maar sindsdien neemt de lokale populatie weer toe. Mogelijk dat de gevolgen van vermessing hieraan bijdragen doordat het aandeel braamstruwelen toeneemt en de bestaande struwelen verruigen en uitgroeien.

Graszanger (GE), N=1

Op 7 juni werd een ongebruikelijk geluid opgepikt vanaf het ven tussen de Raam en de knik in de Pruiskesweg. Boven de noordwesthoek van de plas baltste een Graszanger. Deze soort broedt doorgaans op het Afrikaans continent en in Zuid-Europa rond het Middellandse Zeegebied. Gedreven door klimaatverandering verschuift het verspreidingsgebied recentelijk in noordelijke richting, met jaarlijkse broedgevallen langs de Franse en Belgische kust en sinds enkele jaren ook Zeeuws-Vlaanderen. Sindsdien duiken ook jaarlijks enkele territoriale individuen op in het zuiden van Nederland, waaronder vorig jaar één in de Groote Peel en dit jaar in de Weerter Kempen. Tijdens het bezoek van 28 juni zong het mannetje nog altijd op deze plek, wat doet vermoeden dat hij ongepaard is gebleven.

Grote Lijster (KW), N=28

De Grote Lijster staat als kwetsbaar op de Rode Lijst en is een karakteristieke broedvogel van droge dennenbossen grenzend aan open terrein en kleinschalige landschappen (Sovon, 2020). Gezien dit biotoop ruim voorhanden is in de Laurabossen, Stramproysche Heide en Tungelerwallen komen er nog aardige aantallen Grote Lijsters in de Weerter Kempen voor. Mogelijk draagt de aanwezigheid van grote oppervlakken aan kruidenrijk grasland en nat grasland hieraan bij. De landelijke afname lijkt namelijk deels veroorzaakt te worden door het verschrallen van het voedselaanbod als gevolg van het verdwijnen en verdrogen van foerageergebieden (Sovon 2018). De zang van Grote Lijsters galmde in het begin van het voorjaar over alle uithoeken van het onderzoeksgebied en er werden 28 territoria vastgesteld. Foeragerende individuen en paren werden veelvuldig aangetroffen, ook in de natte regio's van de Kruispeel en het Wijffelterbroek. Vanaf mei werden elke ochtend wel alarmerende individuen of jongen gesignaleerd, wat doet vermoeden dat de soort een erg goed broedseizoen heeft beleefd. Gezien Grote Lijsters er een grote actieradius op nahouden en vaak op honderden meters van hun nest zingen, is het lastig om conclusies te verbinden aan de aantalsontwikkelingen binnen de onderzochte begrenzing. De aantallen fluctueren sterk en lijken recentelijk te zijn toegenomen.

Grauwe Vliegenvanger (GE), N=25

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode Lijst en vertoont al jaren een afname, al lijkt deze de afgelopen 15 jaar te zijn afgevlakt. Ze prefereren opgaand, gevarieerd loof- en gemengd bos, maar lijken de naaldbossen van de Weerter Kempen eveneens te waarderen. Verspreid door het gebied werden druk zingende mannetjes aangetroffen en ook meerdere paren en nestbezoekende individuen. De soort is lastig te inventariseren vanwege de onopvallende, ijle roep en zang, en ondertellingen komen daardoor met regelmaat voor. Waarschijnlijk is dit een passende verklaring voor de recente “toenames” ten opzichte van eerdere grootschalige karteringen, al profiteert de soort ook van het ouder worden van de bossen en de bijbehorende toename van natuurlijke nestholtes.

Ringmus (GE), N=1

Zowel tijdens het bezoek van begin als eind juni zong een Ringmus vanuit het topje van dezelfde berk tussen de akkers aan de zuidkant van de Tungelerwallen. Als karakteristieke soort voor het agrarisch buitengebied was de Ringmus ooit een talrijke broedvogel. Van die aantallen is weinig over en voor de oorzaak wordt wederom gewezen in de richting van de degradatie van het boerenland.

Huismus (GE), N=88

Met maar liefst 88 territoria was de Huismus één van de meest talrijke broedvogels van de Weerter Kempen in 2023. Tijdens de eerdere grootschalige karteringen werd de soort niet onderzocht, waardoor de huidige aantallen niet in een historische context te plaatsen zijn. Het is onwaarschijnlijk dat de soort afwezig is geweest, want bij vrijwel elk huis en elke boerderij in het buitengebied was het getjilp van Huismussen te horen.

Gele Kwikstaart (GE), N=25

In tegenstelling tot menig andere boerenlandvogel neemt het aantal Gele Kwikstaarten sinds de eeuwwisseling gestaag toe in Nederland. De soort heeft haar geprefereerd broedbiotoop verschoven van natte graslanden naar akkerland. Van dit laatstgenoemde biotoop hebben we in ons land aardig wat oppervlakte, zo ook aan de zuidrand van de Tungelerwallen. Vanaf de gele toppen van het koolzaad en tussen de aardappelplanten werd volop gezonden door legio mannetjes, wat resulteerde in een prachtig schouwspel. Het is moeilijk voor te stellen dat hier in andere jaren nagenoeg geen Gele Kwikstaarten werden aangetroffen. De landelijke toename van de afgelopen 20 jaar is lokaal ook geconstateerd. Al zal het lokale landgebruik een sterke invloed hebben op het voorkomen van de soort.

Graspieper (GE), N=25

Tijdens de trekperiode werden aardig wat waarnemingen verzameld van Graspiepers. Met name de Lauraheide en de natte Raamweiden waren daarbij in trek. Gedurende het voorjaar droogde de aantallen op samen met het landschap en werd met name boven natte raaigraslanden en kruidenrijke graslanden langs de Raam en op de Stramproysche Heide gebaltst.

Kneu (GE), N=41

Kneuen komen in grote delen van het land voor, maar zijn het talrijkst in gebieden met veel bouwland en kruidenvegetaties. In de Weerter Kempen werd de soort met name aangetroffen op de Lauraheide, de uitloper van de Kettingdijk en de struweelrijke graslanden van de Raamweiden, aan de zuidzijde van de Laurabossen en aan de westkant van de Tungelerwallen. Mede onder invloed van vermessing is er aardig wat braamstruweel bijgekomen en uitgegroeid. Hiermee zijn geschikte nestlocaties voor de Kneu toegenomen, wat een mogelijke verklaring is voor de geconstateerde toename. Ondanks een vermelding op de Rode Lijst, vertoont de landelijke stand sinds 2005 een lichte toename en de lokale ontwikkeling lijkt deze trend te volgen.

4.3.4. Zoogdieren

Gedurende het veldseizoen werden waarnemingen van vijf bevers ingevoerd. Drie, waarvan één waarneming van twee juveniele bevers, werden opgetekend in de Tungalroysche Beek aan de zuidrand van de Tungelerwallen. Aan het begin van de Tungalroysche Beek, in de Kruispeel, stak een volwassen individu de dijk tussen de twee plassen over en ook in de Abeek, tegen de Belgische grens werd een exemplaar waargenomen. De invloed van de bever op het landschap is evident in de Kruispeel en zeker ook in het Wijffelterbroekbos. Tijdens een vroege ochtend stak een boomarter de Pruiskesweg over en verdween in het Wijffelterbroekbos. Van deze soort is bekend dat ze vogelnesten prederen. Een andere aanwezige predator is de huiskat. Op 18 locaties werden katten aangetroffen, zowel in de buurt van boerenerven als midden in de natuurgebieden. Tevens werden zes eekhoorns ingevoerd, 86 reeën, 105 hazen en slechts vijf konijnen. Wilde zwijnen zijn met 57 exemplaren ook goed vertegenwoordigd. Met name de natte terreinen van de Kruispeel en het Wijffelterbroekbos zijn in trek en er werden legio schuilplaatsen gevonden. Met enige regelmaat moest de route worden aangepast om rustende en foeragerende families met biggen te omzeilen.

5. Evaluatie

Uit de kartering van 2023 is gebleken dat de avifauna van de onderzoeksgebieden rondom Weert een goede weerspiegeling is van de landschapstypen die terug te vinden zijn in de Weerter- en Budelerbergen, Loozerheide en Weerter Kempen. Het gegeven dat 27 van de 103 vastgestelde soorten op de Rode Lijst staan indiceert het belang van de gebieden voor broedvogels.

De veranderingen in de vogelstand in vergelijking met karteringen uit de periode 1992-2023 volgen over het algemeen de landelijke patronen, al zijn ontwikkelingen aan het licht gekomen die lastiger te verklaren zijn en mogelijk zijn toe te dichten aan verschillen in de gebruikte methodiek en een reeks landschappelijke veranderingen als gevolg van beheerwerkzaamheden. Om deze inzichtelijk te maken worden de resultaten hieronder geëvalueerd.

5.1. Weerter- en Budelerbergen

De onderzochte terreinen van de Weerter- en Budelerbergen verkeren in een redelijk statisch en daarmee stabiel stadium. De naaldbospercelen aan de Maarheezerhuttendijk lijken sterk op die in het nabijgelegen militair oefenterrein, al kennen ze daar een minder uniform karakter. Het bos is volwassen, maar door her en der wat naaldbomen te vellen wordt ruimte gecreëerd voor struikgroei en een meer gemengd karakter. Op korte termijn heeft dit invloed op naaldboutspecialisten als Zwarte Mees, Matkop en Goudhaan, die in aantal afnemen. Soorten als Boompieper, Gekraagde Roodstaart, maar ook Boomleeuwerik en Nachtzwaluw profiteren juist van de randzones en open plekken die ontstaan. Op lange termijn zullen struweelvogels als Tuinfluiter en Zwartkop in de bossen toenemen als reactie op het aanplanten van struiken en loofbomen en zullen ook meer loofbos-georiënteerde soorten als Bonte Vliegenvanger en Appelvink toenemen. In termen van beheer is het zaak om de plekken waar recent is ingrepen de tijd en ruimte te geven zodat natuurlijke processen als successie kunnen voltrekken.

In de open gebieden tussen en naast de bossen gebeurt niet veel. De graslandpercelen zijn niet heel divers van aard en daar is wellicht nog winst te behalen door te werken aan een grotere diversiteit aan bloem- en zaaddragende kruiden. De dichte pakketten bramen in de eiken- en berkenbossen zoals die aan de Eindhovenseweg, getuigen van sterke vermessing van het gebied, wat mogelijk ook in de graslanden resulteert dat een klein aantal soorten de overhand nemen, wat ten koste gaat van de diversiteit aan voedsel. Mogelijk houdt dit verband met het verdwijnen van Patrijs, Fazant, Grauwe Klauwier, Witte Kwikstaart en Kneu sinds 2011. Op hun beurt profiteren struweelvogels zondermeer van de opkomst van brandnetels en nieuw braamstruweel en het uitgroeien van bestaande struwelen als gevolg van de hoge stikstofdepositie. Er worden namelijk toenames vastgesteld bij Bosrietzanger, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Staartmees, Roodborsttapuit en Heggenmus.

De bossen tussen het spoor en de Eindhovenseweg verkeren al lange tijd in een volwassen stadium en er verandert dan ook niet veel in de broedvogelbevolking. De spechten kennen een stabiele situatie, Gaai neemt licht toe en Fluiter is dit jaar aanwezig. De holenbroeders Boomklever, Boomkruiper, Spreeuw, Grauwe en Bonte Vliegenvanger nemen iets toe. In de ondergroei komen nu wat meer Zwartkoppen en Tuinfluiters voor door het opkomende braamstruweel en het lokaal uitgroeien van de struiklaag.

5.2. Loozerheide

Vanuit een ecologisch perspectief is het deelgebied Loozerheide weinig interessant. Een ven omringd door bossen, veenmoeras en agrarische landerijen heeft in potentie een grote aantrekkingskracht op watervogels, was het niet dat de Looserplas gezien haar origine als zandwinplas arm is aan water- en oevervegetatie. De plas fungeert hoofdzakelijk als slaapplek voor groepen van ruiende ganzen, ongepaarde individuen en paren die niet gebroed hebben of waarvan de broedpoging mislukt is. Zowel tijdens het nachtbezoek als in de vroege ochtend aan het eind van het broedseizoen waren tientallen Grauwe Ganzen op de plas aanwezig. Broeden doen ze er alleszins niet. De twee vastgestelde territoria van Grauwe Gans zijn gebaseerd op waarnemingen van twee paren op de oever tijdens het bezoek van 4 maart. Later in het seizoen werden deze vogels niet meer aangetroffen. Het is niet onwaarschijnlijk dat het ontbreken van noemenswaardige oevervegetatie erin resulteert dat er geen geschikte plekken zijn om een nest te bouwen.

Ditzelfde speelt naar verwachting ook bij Krakeend, Wilde Eend en Meerkoet. Van deze soorten werden één of enkele territoria vastgesteld op basis van waarnemingen van broedparen, maar tekenen van territoriaal gedrag, nestbouw of broedpogingen ontbreken. Deze soorten zijn afhankelijk van oevervegetatie om hun nest in te verstoppen of als bron voor nestmateriaal. De oevers van de Looserplas zijn echter zandig en kaal, met slechts enkele plukken pitrus en pijpenstrootje en vooral opkomende grove dennen en berken. De enige plek die ogenschijnlijk geschikt is, is de smalle landstrook tussen de twee plassen, maar juist hier loopt een wandelroute doorheen en gezien 100% van alle hondenuitlaters hier hun hond los liet rondlopen, is de kans op broedpogingen nihil.

Gedurende het hele voorjaar dobberden er enkele paren Kuifeenden op de plas. Waarschijnlijk is er voor deze duikeenden voldoende voedsel te vinden omdat ze ook in lagere waterlagen kunnen foerageren. Echter ontbreekt het ook voor hen aan geschikte nestplekken en werden geen broedgerelateerde waarnemingen gedaan.

Voor een natuurgebied dat grotendeels uit water bestaat en dat qua ligging de potentie heeft om een verscheidenheid aan watervogels te herbergen, is de opbrengst mager. Beheerwerkzaamheden met het realiseren van een brede, goed ontwikkelde oeverzone als doel zijn wenselijk om te voorzien in voldoende geschikt broedbiotoop voor watervogels. Idealiter worden daarbij de jonge vliegdenen verwijderd om te voorkomen dat de oevers verbossen.

Het terrein rondom de Looserplas bestaat uit verschillende bostypen en ook de meer open plekken zijn sterk aan het verbossen. Bossoorten als Houtduif, Grote Bonte Specht, Gaai, Kuifmees, Goudhaan en Boomklever en – kruiper zijn present, waarbij de relatief hoge aantallen voor Kuifmees en Goudhaan tekenend zijn voor de dominantie van naalddhout. Doordat er relatief veel wandelpaden lopen en er recent wat naalddhout is gekapt is er meer structuur ontstaan en is het aandeel randzones toegenomen. Dit komt tot uiting in de aanwezigheid en aantallen van bosrandsoorten als Boomleeuwerik, Gekraagde Roodstaart en Boompieper. Dit heeft ongetwijfeld ook geresulteerd in geschikt broedbiotoop voor de Nachtzwaluw, die veelvuldig zong vanaf zangposten in recent gevelde grove dennen. Ondanks dat enkel het zuidelijk gelegen perceel valt onder het Natura 2000-gebied ‘138 Weerter- en Budelerbergen & Ringselven’ is het wenselijk om ook rondom de Looserplas het beheer af te stemmen op de doelsoorten Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit. De soorten passen tenslotte goed in het landschap. Alle drie de doelsoorten zouden baat hebben bij het verder openen van het landschap, waarbij het creëren van meer structuur en bosranden door middel van selectieve kap, het verwijderen van jonge opslag van grove den en het verschrallen van de vergraste heidevelden als speerpunten gehanteerd kunnen worden. Het gegeven dat Fitis de meest algemene soort in het gebied is, indiceert dat er veel bosopslag aanwezig is. Deze soort zal ongetwijfeld afnemen als de jonge dennen verdwijnen, maar de kans is groot dat de Roodborsttapuit vervolgens zal verschijnen en het aantal Nachtzwaluwen zal toenemen.

Tijdens het eerste bezoek, begin maart, viel op dat er ontzettend veel plukresten van Houtduiven te vinden waren. Die ochtend werden 11 waarnemingen van restanten op en langs het wandelpad rondom de plas ingevoerd. Een oorzaak hiervoor is niet te vinden bij de Buizerd, want deze is niet als broedvogel in het gebied aanwezig en gedurende het voorjaar werd slechts één enkel overvliegend exemplaar waargenomen. Havik zou een andere logische bron kunnen zijn. Er werd daarom elk bezoek gezocht naar een nest, waarbij het perceel met grote douglassparren werd uitgekamd. Een nest werd echter niet gevonden. Op 2 mei werd vanuit het betreffende perceel luid geroepen door een Havik, wat resulteerde in het vastgestelde territorium. Het lijkt niet waarschijnlijk dat de soort gebroed heeft, maar de indruk is ontstaan dat de Looserheide gebruikt wordt als jachtgebied. De ligging van het terrein, op de grens tussen natuurgebied en bebouwd en agrarisch gebied draagt wellicht bij aan de relatief hoge dichtheid Houtduiven, waar de Havik vervolgens van profiteert.

Het zuidelijk gelegen terreindeel is uniform en weinig divers, met niet veel meer dan een verdroogde moerasbodem met pijpenstrootje met verspreid daarin halfwas en volwassen grove den en berk. Een struiklaag ontbreekt. Het is niet verwonderlijk dat de broedvogelbevolking arm is, met een enkel territorium van Houtduif, Kuifmees, Grote Bonte Specht (in de reeks eiken langs de Kempenweg), Grasmus en Goudhaan. Enkel Fitis als soort met een voorkeur voor natte open gebieden met opslag van jonge bomen en Boompieper als bosrandspecialist zijn met meerdere territoria vertegenwoordigd. Gezien het bovengemiddeld natte voorjaar waren de diepe geulen tussen de hoge graspollen lange tijd voorzien van een laag water. In de natte terreindelen, tegen de Ringselvennen werd volop gebaltst door Blauwborsten, waarvan er slechts één een berk binnen de onderzochte begrenzing als zangpost gebruikte. In potentie kan het gebied meer waterminnende moerassoorten onderbrengen, maar waarschijnlijk is het gebied sterk verdroogd, zeker gedurende de recente extreem droge voorjaren. Een reeks natte voorjaren zou het gebied goed doen, maar wellicht kan ook door middel van beheeringrepen gewerkt worden aan een betere waterhuishouding waarbij water langer wordt vastgehouden.

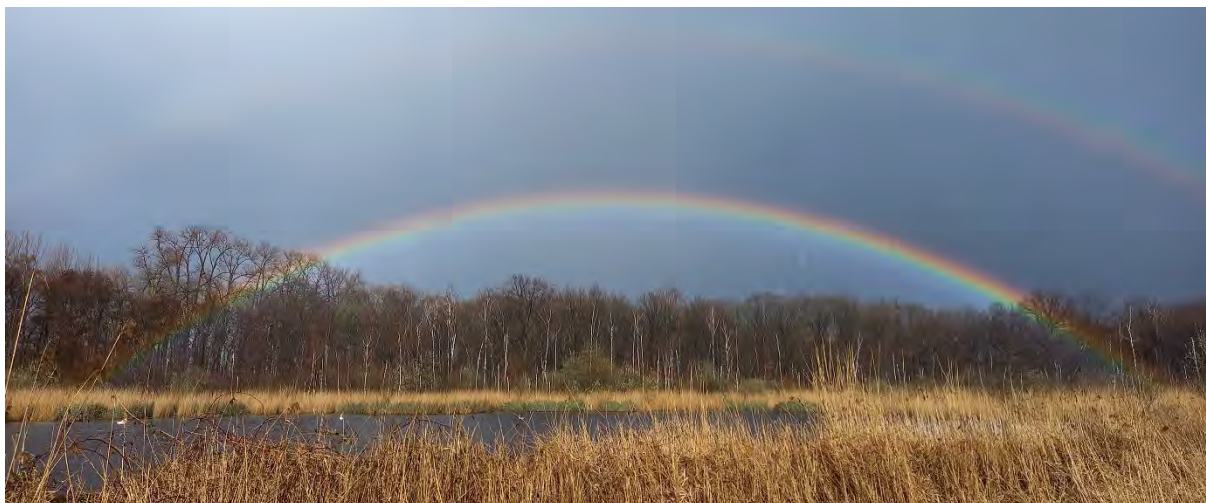
5.3. Weerter Kempen

De ontwikkelingen in de broedvogelbevolking van de Weerter Kempen zijn reeds uitvoerig beschreven. In grote lijnen is geconstateerd dat watervogels sterk toenemen, zowel in aantal (ganzen) als in diversiteit (eenden). Waar dit voor de ganzen vooral het gevolg zal zijn van de sterke groei van de landelijke populatie, zal er bij de eenden ongetwijfeld sprake zijn geweest van gunstige omstandigheden als gevolg van het bovengemiddeld natte voorjaar. Vennen, plassen en waterpartijen in laagtes in het landschap bleven langdurig nat, waarbij aan de randen voldoende oevervegetatie beschikbaar was. Dit moet een groot contrast geweest zijn ten opzichte van de extreem droge condities van de afgelopen jaren, waarbij veel waterpartijen opdroogde en de oevervegetatie op grote afstand van het weinige water lag. Soorten als Zomertaling, Slobeend, Wintertaling en Dodaars hebben hier zonder meer van geprofiteerd.

Grote delen van de Weerter Kempen horen nat te zijn. Namen als Wijffelterbroek refereren naar de karakteristieke broekbossen en doorstroommoerassen waar de regio om bekend staat. Als gevolg van de grote hoeveelheid neerslag waren veel terreinen dit voorjaar ouderwets nat, wat naast de eerder genoemde eenden van invloed was op veel waterminnende broedvogels. Zo werden territoria vastgesteld van Waterral en Porseleinhoen, vestigde zich een eerste Cetti's Zanger en Rietzanger in het gebied en werden toenames geconstateerd bij Sprinkhaanzanger en Blauwborst. Hierbij zullen werkzaamheden aan de Raam en waterhuishouding in de Raamweiden waarschijnlijk een rol gespeeld hebben. Dat het terrein hier natter en ruiger gaat worden, zal ongetwijfeld tot uiting komen in de broedvogelaantallen.

De bossen, en dan met name de Laurabossen, Tungelerwallen en Stramproysche Heide, worden ouder. Spechten kennen daardoor doorgaans een stabiele situatie of nemen in aantal toe. Middelste Bonte Specht vestigde zich sinds de kartering uit 2017. Ook holebroeders nemen toe. Onder de roofvogels zijn de ontwikkelingen gemengd met een toename in het aantal havikterritoria en een sterke afname van het aantal Buizerd. De reden voor het verdwijnen van de Buizerd is onduidelijk. Gedurende het voorjaar werden slechts een paar nesten gevonden en bij nestcontroles bleek dat deze veelal verlaten waren. Wellicht heeft de vestiging van de Oehoe hier enig effect op gehad. Ook andere uilen doen het goed, met een passende toename voor Bosuil en een stabiele situatie voor Ransuil. Dat er voor het eerst ook kerkuil- en steenuilterritoria op de lijst staan heeft mogelijk te maken met het ontbreken van nachtbezoeken tijdens eerdere karteringen en een beperkte onderzoekinspanning is het bewoond gebied. Opvallende afnames worden wederom met name vastgesteld onder naalddoutspecialisten.

Onder invloed van beheer- en herstelwerkzaamheden, begrazing en stikstofdepositie ondergaan de open graslandgebieden de nodige veranderingen. In dit dynamische deel van het onderzoeksgebied treden dan ook grote veranderingen op in de broedvogelstand. In grote lijnen zijn boerenlandvogels als Patrijs, Fazant, Kwartel, Zomertortel, Scholekster, Wulp, Grutto, Torenavalk de afgelopen 30 jaar verdwenen of afgenomen. Zowel Patrijs als Kwartel lijkt recentelijk terug te veren. Kievit, Veldleeuwerik, Ringmus, Gele Kwikstaart, Graspieper, Kneu en Geelgors nemen juist in aantal toe. Voor een aantal soorten zal dat ongetwijfeld te maken hebben met het uitgroeien van bestaand en het opkomen van nieuw struweel en ruigtevegetatie. Zo broeden Ringmus, Kneu en Geelgors maar al te graag in braamkoepels. Niet verwonderlijk nemen struweelvogels als Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus en Roodborsttapuit hierdoor ook toe en weten de eerste Grauwe Klauwieren zich te vestigen in de Weerter Kempen.

6. Literatuur

- BOELE A., VAN BRUGGEN J., GOFFIN B., KAVELAARS M., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJ T. 2022. BROEDVOGELS VAN NEDERLAND IN 2021. SOVON-RAPPORT 2022/59. SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, NIJMEGEN.
- CHRISTIS E. & VAN DER STRATEN J (RED.) 2014. HET KEMPEN-BROEK. OP DE GRENS VAN MENS, NATUUR EN LANDSCHAP. PICTURES PUBLISHERS, WOUDRICHEM.
- HUSTINGS M.F.H., KWAK R.G.M., OPDAM P.F.M. & REIJNEN M.J.S.M. 1985. VOGELINVENTARISATIE. ACHTERGRONDEN, RICHTLIJNEN EN VERSLAGLEGGING. PUDOC, WAGENINGEN, NEDERLANDSE VERENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS, ZEIST.
- HUSTINGS F., VAN DER COELEN J., VAN NOORDEN B., SCHOLS R. & VOSKAMP P. 2006. AVIFAUNA VAN LIMBURG. STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG, MAASTRICHT.
- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. BASISRAPPORT VOOR DE RODE LIJST VOGELS 2016 VOLGENS NEDERLANDSE EN IUCN-CRITERIA. SOVON-RAPPORT 2017/34. SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, NIJMEGEN.
- LEURS J. 2014. BROEDVOGELS VAN DE WEERTER KEMPEN. RESULTATEN UIT DE BROEDVOGEL MONITORING PROJECTEN VAN 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 EN 2014. VOGELWERKGROEP WEERTER KEMPEN, KINROOI.
- LEURS J. 2021. VOGELS VAN WEERT MET HISTORISCH OVERZICHT EN UPDATE BROEDVOGELS 2015-2021. VOGELWERKGROEP WEERTER KEMPEN, KINROOI.
- SIERDSEMA, H. 1995. BROEDVOGELS EN BEHEER. HET GEBRUIK VAN BROEDVOGELGEGEVENS IN HET BEHEER VAN BOS- EN NATUURTERREINEN. SOVON-RAPPORT 1995/04. SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, NIJMEGEN.
- SOVON. 2018. VOGELATLAS VAN NEDERLAND. KOSMOS UITGEVERIJ, UTRECHT/ANTWERPEN.
- VERGEER J.W., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & VAN TURNHOUT C. 2023. HANDLEIDING SOVON BROEDVOGELMONITORING: BROEDVOGEL MONITORING PROJECT EN KOLONIEVOGELS. SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, NIJMEGEN.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

